

European Rule of Law Mechanism: Additional Input from Ministry of Justice - 2024 Rule of Law Report.

Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για το Κράτος Δικαίου: Συμπληρωματική Συνεισφορά Υπουργείου Δικαιοσύνης για το Κράτος Δικαίου 2024.

Σε συνέχεια της διαδικτυακής συνάντησης που έλαβε χώρα τη Δευτέρα 11 Μαρτίου 2024, αποστέλλουμε συμπληρωματικά στοιχεία, σχετικά με τις ερωτήσεις και τα ζητήματα που συζητήθηκαν κατά τη συνάντηση αυτή, καθώς και λοιπά συμπληρωματικά στοιχεία επί του από 15.01.2024 Input from Greece 2024 Rule of Law Report.

Δικαιοσύνη

- Θα μπορούσατε να παράσχετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη νομοθετική πρωτοβουλία που αποσκοπεί στη συμμετοχή των Ολομελειών των Ανωτάτων Δικαστηρίων στη διαδικασία για την επιλογή των Προέδρων και Αντιπροέδρων τους (περιεχόμενο και χρονοδιάγραμμα), ενόψει και της σύστασης της Έκθεσης για το Κράτος Δικαίου του 2023;

Η Ελληνική Κυβέρνηση έλαβε σοβαρά υπόψη της τη σύσταση που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Έκθεση για το Κράτος Δικαίου 2022, η οποία επαναλήφθηκε στην Έκθεση για το Κράτος Δικαίου 2023, "να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της ανάγκης συμμετοχής της δικαστικής εξουσίας στο διορισμό του Προέδρου και των Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, λαμβάνοντας υπόψη τα ευρωπαϊκά πρότυπα για το διορισμό των δικαστών".

Για τον λόγο αυτό, το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει αναλάβει την πρωτοβουλία προώθησης νομοθετικής ρύθμισης που θα επιτρέπει στις Ολομέλειες των ανωτέρω Ανωτάτων Δικαστηρίων να συμμετέχουν στις διαδικασίες για τον διορισμό των Προέδρων και Αντιπροέδρων τους. Η ανωτέρω νομοθετική πρωτοβουλία λαμβάνει υπόψη της τα ευρωπαϊκά πρότυπα για το θέμα αυτό, χωρίς ωστόσο να παρεκκλίνει από το συνταγματικό πλαίσιο και το άρθρο 90 του Ελληνικού Συντάγματος. Αυτή τη στιγμή η διάταξη είναι υπό επεξεργασία, με στόχο να ψηφισθεί μέχρι τέλος Ιουνίου 2024.

- Θα μπορούσατε να παράσχετε πληροφορίες σχετικά με την πρόσφατη μεταρρύθμιση των ποινικών κωδίκων; Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης, μεταξύ άλλων σε σχέση με την καταπολέμηση της διαφθοράς και την προστασία της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης;
- Παρακαλείστε να παράσχετε ενημέρωση σχετικά με τις αναμενόμενες αλλαγές στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος.

A. Αναφορικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς:

Με τον ν. 5090/2024 “Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης - Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας” (Α΄ 30/23.2.2024) τροποποιήθηκαν οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και, σε συμμόρφωση προς σχετικές συστάσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), υιοθετήθηκαν μέτρα σχετικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ειδικότερα :

Με το άρθρο 4 του ν. 5090/2024, με το οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 8 του Ποινικού Κώδικα, προβλέφθηκε ότι οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς, ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου τέλεσης, μεταξύ άλλων, και α) για πράξεις που τελέστηκαν στην αλλοδαπή και στρέφονται εναντίον υπαλλήλου του ελληνικού κράτους ή Έλληνα υπαλλήλου οργάνου ή οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή δημόσιου διεθνούς ή υπερεθνικού οργανισμού ή φορέα ή απευθύνεται προς αυτούς, εφόσον τελείται κατά την άσκηση της υπηρεσίας τους ή σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων τους, καθώς και β) για δωροδοκία προσώπου που ασκεί δημόσιο λειτούργημα ή υπηρεσία για ξένη χώρα,

Με το άρθρο 31 του ν. 5090/2024 τροποποιήθηκε η παρ. 1 του άρθρου 159 του Ποινικού Κώδικα και προσαυξήθηκαν οι χρηματικές ποινές σε περιπτώσεις δωροληψίας πολιτικών προσώπων από διακόσιες χιλιάδες (200.000) έως τέσσερα εκατομμύρια (4.000.000) ευρώ. Η νέα διάταξη προβλέπει ότι «1. Με κάθειρξη και χρηματική ποινή από διακόσιες χιλιάδες (200.000) έως τέσσερα εκατομμύρια (4.000.000) ευρώ τιμωρείται ο Πρωθυπουργός, τα μέλη της Κυβέρνησης, οι Υφυπουργοί, οι βουλευτές, οι περιφερειάρχες, οι δήμαρχοι ή τα μέλη των

κατά το άρθρο 157 παρ. 2 συμβουλίων ή των επιτροπών τους, οι οποίοι ζητούν ή λαμβάνουν άμεσα ή μέσω τρίτου, για τους εαυτούς τους ή άλλους, οποιασδήποτε φύσης ωφελήματα ανεξαρτήτως αξίας, που δεν δικαιούνται ή απαιτούν τέτοια ως αντάλλαγμα για ενέργεια ή παράλειψή τους, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα καθήκοντά τους ή αντίκειται σε αυτά.»

Με το άρθρο 32 του ν. 5090/2024 τροποποιήθηκε η παρ.1 άρθρου 159Α Ποινικού Κώδικα και προσανξήθηκαν οι χρηματικές ποινές σε περιπτώσεις δωροδοκίας πολιτικών προσώπων από εκατό χιλιάδες (100.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Η νέα διάταξη προβλέπει πλέον ότι «1. Όποιος υπόσχεται ή παρέχει στον Πρωθυπουργό ή μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργό, βουλευτή, τον περιφερειάρχη ή τον δήμαρχο, άμεσα ή μέσω άλλου, οποιαδήποτε ωφελήματα ανεξαρτήτως αξίας, που δεν δικαιούται για τον εαυτό του ή για άλλον, για ενέργεια ή παράλειψή του μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες (100.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.»

Με τα άρθρο 38 και 39 του ν. 5090/2024 τροποποιήθηκαν τα άρθρα 235 και 236 του Ποινικού Κώδικα σχετικά με τα αδικήματα της δωροληψίας και της δωροδοκίας υπαλλήλων, αντίστοιχα. Με τις διατάξεις αυτές προβλέφθηκε η αποδέσμευση της πράξης από την αξία του ωφελήματος, η αυστηροποίηση των ποινικών κυρώσεων και η αύξηση των χρηματικών ποινών. Επίσης, επεκτάθηκε το ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων της δωροληψίας και της δωροδοκίας λειτουργών ή υπαλλήλων διεθνών οργανισμών, ώστε οι διατάξεις αυτές να εφαρμόζονται ανεξαρτήτως εάν ο δημόσιος διεθνής ή υπερεθνικός οργανισμός ή φορέας εδρεύει στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή ή εάν η Ελλάδα αποτελεί ή όχι μέλος αυτού¹.

1 Ειδικότερα, οι νέες διατάξεις των άρθρων 235 και 236 του ΠΚ προβλέπουν τα εξής:

«Άρθρο 235 Δωροληψία υπαλλήλου:

1. Υπάλληλος ο οποίος ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή μέσω τρίτου, για τον εαυτό του ή για άλλον, οποιασδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα ανεξαρτήτως αξίας ή αποδέχεται την υπόσχεση παροχής τέτοιου ωφελήματος, για ενέργεια ή παράλειψή του σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ. Αν ο υπαίτιος τελεί την πράξη του προηγούμενου εδαφίου κατ' επάγγελμα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών και χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες (10.000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ.

2. Αν η ως άνω ενέργεια ή παράλειψη του υπαιτίου αντίκειται στα καθήκοντα του, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη και χρηματική ποινή από πενήντα χιλιάδες (50.000) έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ. Αν ο υπαίτιος τελεί την πράξη του προηγούμενου εδαφίου κατ' επάγγελμα τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες (100.000) έως δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ.

Με το άρθρο 40 του ν. 5090/2024 τροποποιήθηκε το άρθρο 237 του Ποινικού Κώδικα. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές επανακαθορίστηκαν οι χρηματικές ποινές σε περίπτωση δωροληψίας και δωροδοκίας δικαστικών λειτουργών, ενώ επεκτάθηκε το αξιόποινο και στους δικαστές που είναι αποσπασμένοι σε διεθνείς οργανισμούς ανεξαρτήτως της άσκησης ή μη δικαιοδοτικών καθηκόντων. **Περαιτέρω, η διάταξη της περ. γ) της παρ. 4 του ίδιου άρθρου (237 ΠΚ) τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του ν. 5108/2024 “Ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, χωροταξική αναδιάρθρωση των δικαστηρίων της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις”.** Με την τροποποίηση τιμωρείται πλέον ρητώς υπό τους

3. Υπάλληλος ο οποίος ζητεί ή λαμβάνει, για τον εαυτό του ή για άλλον, αθέμιτη παροχή περιουσιακής φύσης, επωφελούμενος από την ιδιότητά του, τιμωρείται με φυλάκιση, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη.

4. Προϊστάμενοι υπηρεσιών ή επιθεωρητές ή πρόσωπα που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε υπηρεσίες του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τιμωρούνται με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη, αν με παράβαση συγκεκριμένου υπηρεσιακού καθήκοντος δεν απέτρεψαν από αμέλεια πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές τους ή υπόκειται στον έλεγχό τους από την τέλεση πράξης των προηγούμενων παραγράφων.

5. Οι παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται από λειτουργούς ή άλλους υπαλλήλους που απασχολούνται με οποιαδήποτε συμβατική σχέση σε: α) όργανο ή οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) κάθε δημόσιο διεθνή ή υπερεθνικό οργανισμό ή φορέα, ανεξαρτήτως αν εδρεύει στην Ελλάδα ή η Ελλάδα είναι μέλος αυτού, καθώς και από κάθε πρόσωπο, αποσπασμένο ή όχι, που εκτελεί καθήκοντα τα οποία αντιστοιχούν σε αυτά που εκτελούν οι λειτουργοί ή άλλοι υπάλληλοι, ακόμα κι αν οι πράξεις των περ. α' και β' δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκαν. Οι παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται από υπάλληλο ξένης χώρας.»

«Άρθρο 236 Δωροδοκία υπαλλήλου

1. Όποιος προσφέρει, υπόσχεται ή παρέχει σε υπάλληλο, άμεσα ή μέσω τρίτου, οποιασδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα ανεξαρτήτως αξίας, για τον εαυτό του ή για άλλον, για ενέργεια ή παράλειψη του υπαλλήλου σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από τρεις χιλιάδες (3.000) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ.

2. Αν η ως άνω ενέργεια ή παράλειψη αντίκειται στα καθήκοντα του υπαλλήλου, ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη έως οκτώ (8) έτη και χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως διακόσιες χιλιάδες (200.000) ευρώ.

3. Διευθυντής επιχείρησης ή άλλο πρόσωπο που έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε επιχείρηση τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) έτη ή χρηματική ποινή, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα, αν με παραβίαση συγκεκριμένου καθήκοντος επιμέλειας, δεν απέτρεψε από αμέλεια πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές του ή υπό-κειται στον έλεγχό του από την τέλεση προς όφελος της επιχείρησης πράξης των προηγούμενων παραγράφων.

4. Οι διατάξεις των παρ. 1, 2 και 3 εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται προς: α) λειτουργούς ή άλλους υπαλλήλους με οποιαδήποτε συμβατική σχέση οργάνου ή οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε δημόσιου διεθνούς ή υπερεθνικού οργανισμού ή φορέα ανεξαρτήτως αν εδρεύει στην Ελλάδα ή αν η Ελλάδα είναι μέλος αυτού, καθώς και προς κάθε πρόσωπο, αποσπασμένο ή όχι, που εκτελεί καθήκοντα τα οποία αντιστοιχούν σε αυτά που εκτελούν οι λειτουργοί ή άλλοι υπάλληλοι ή β) οποιοδήποτε πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα ή υπηρεσία για ξένη χώρα.

Στις περιπτώσεις αυτές οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται στην αλλοδαπή από ημεδαπό, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινη κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε και για τη δίωξη του πλημμελήματος της παρ. 1 δεν απαιτείται η κατά το άρθρο 6 παρ. 3 έγκληση ή αίτηση.»

όρους του άρθρου παθητική δωροδοκία που τελείται από δικαστές, ενόρκους διαιτητές άλλων κρατών σχετικά άσκηση των δικαστικών τους καθηκόντων. Με τον τρόπο αυτό ενσωματώνεται πλήρως άρθρο 4 παρ. 2 στοιχείο α) Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371. Ειδικότερα, **το άρθρο 237 του ΠΚ** ορίζει πλέον τα εξής: “**Δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών.** 1. Όποιος καλείται κατά τον νόμον να εκτελέσει δικαστικά καθήκοντα ή ο διαιτητής, αν ζητήσει ή λάβει, άμεσα ή μέσω τρίτου, για τον εαυτό του ή για άλλον, οποιασδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα, ή αποδεχθεί την υπόσχεση παροχής τέτοιου ωφελήματος, για ενέργεια του ή παράλειψη, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στην εκτέλεση των καθηκόντων του κατά την απονομή της δικαιοσύνης ή την επίλυση διαφοράς, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες (100.000) έως δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ. 2. Με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη και χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες (30.000) έως διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) ευρώ τιμωρείται όποιος για τον πιο πάνω σκοπό υπόσχεται ή παρέχει τέτοια ωφέληματα, άμεσα ή μέσω τρίτου, στα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου, για τους εαυτούς τους ή για άλλον. 3. Διευθυντής επιχείρησης ή άλλο πρόσωπο που έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε επιχείρηση τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη, αν με παραβίαση συγκεκριμένου καθήκοντος επιμέλειας δεν απέτρεψε από αμέλεια πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές του ή υπόκειται στον έλεγχο του από την τέλεση προς όφελος της επιχείρησης της πράξης της προηγούμενης παραγράφου. 4. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται: α) από ή προς μέλη του Δικαστηρίου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) από ή προς όσους ασκούν δικαστικά καθήκοντα ή καθήκοντα διαιτητή σε διεθνή δικαστήρια των οποίων η δικαιοδοσία είναι αποδεκτή από την Ελλάδα, γ) **από ή προς** δικαστές, ενόρκους ή διαιτητές άλλων κρατών σχετικά με την άσκηση των δικαστικών τους καθηκόντων ή δ) από ή προς δικαστές που είναι αποσπασμένοι σε ενωσιακούς ή διεθνείς οργανισμούς ή όργανα, ανεξαρτήτως του εάν αυτοί ασκούν δικαστικά καθήκοντα. Στις περιπτώσεις αυτές οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται στην αλλοδαπή από ή προς ημεδαπό, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινη κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε.”

Με το άρθρο 133 του ν. 5090/2024 τροποποιήθηκαν οι παρ. 1 και 2 άρθρου 45 του ν. 4557/2018, το οποίο αφορά στην ευθύνη των νομικών προσώπων για πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κλπ. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές αυξήθηκε το διοικητικό πρόστιμο που επιβάλλεται σε νομικά πρόσωπα ή οντότητες όταν το κέρδος από

παράβαση σχετιζόμενη με τη νομιμοποίηση εσόδων δεν μπορεί να προσδιοριστεί, ενώ απαλείφθηκε η προϋπόθεση της προηγούμενης αμετάκλητης καταδίκης φυσικού προσώπου για την επιβολή του προστίμου.

Πολύ σημαντικές είναι οι διατάξεις των άρθρων 134 και 135 του ν. 5090/2024, με τις οποίες, σε συμμόρφωση προς σχετικές συστάσεις του Ο.Ο.Σ.Α., θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη η ποινική ευθύνη νομικών προσώπων και οντοτήτων για αδικήματα δωροδοκίας².

2 Άρθρο 134 Ευθύνη νομικών προσώπων και οντοτήτων για αδικήματα δωροδοκίας:

1. Αν αξιόποινη πράξη των άρθρων 159Α, 236, των παρ. 2 έως 4 του άρθρου 237, της παρ. 2 του άρθρου 237Α του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, Α' 95) ή συμμετοχή σε τέτοια πράξη τελείται προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου ή οντότητας από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου ή της οντότητας και κατέχει διευθυντική θέση εντός αυτών ή έχει εξουσία εκπροσώπησής τους ή εξουσιοδότηση για τη λήψη αποφάσεων για λογαριασμό τους ή για την άσκηση ελέγχου εντός αυτών, επιβάλλεται στο νομικό πρόσωπο ή την οντότητα πρόστιμο από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ έως δέκα εκατομμύρια (10.000.000) ευρώ. Το πρόστιμο μπορεί να φτάσει μέχρι το διπλάσιο των προ φόρων ετησίων καθαρών κερδών του νομικού προσώπου, αν το ποσό αυτό υπερβαίνει τα δέκα εκατομμύρια ευρώ. Ως έτος αναφοράς λαμβάνεται αυτό της τελέσεως του αδικήματος ή της τελευταίας επιμέρους πράξεως αυτού. Εκτός από το πρόστιμο, στο νομικό πρόσωπο ή την οντότητα μπορούν να επιβληθούν, σωρευτικά ή διαζευκτικά, οριστική ή προσωρινή, για χρονικό διάστημα από έναν (1) μήνα έως δύο (2) έτη, ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

2. Όταν η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου από φυσικό πρόσωπο που αναφέρεται στην παρ. 1 κατέστησε δυνατή την τέλεση από ιεραρχικά κατώτερο στέλεχος ή από εντολοδόχο του νομικού προσώπου ή της οντότητας κάποιας από τις πράξεις της ίδιας παραγράφου προς όφελος ή για λογαριασμό του νομικού προσώπου ή της οντότητας, επιβάλλεται στο νομικό πρόσωπο ή την οντότητα πρόστιμο από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ.

Το πρόστιμο μπορεί να φτάσει μέχρι το ύψος των προ φόρων ετησίων καθαρών κερδών του νομικού προσώπου, αν το ποσό αυτό υπερβαίνει τα πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ. Ως έτος αναφοράς λαμβάνεται αυτό της τελέσεως του αδικήματος ή της τελευταίας επιμέρους πράξεως αυτού. Εκτός από το πρόστιμο, στο νομικό πρόσωπο ή την οντότητα, μπορούν να επιβληθούν, σωρευτικά ή διαζευκτικά, οι κυρώσεις του τέταρτου εδαφίου της παρ. 1, για χρονικό διάστημα έως ένα (1) έτος.

3. Για τη σωρευτική ή διαζευκτική επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται στις παρ. 1 και 2 και για την επιμέτρηση των κυρώσεων αυτών λαμβάνονται υπόψη όλες οι σχετικές περιστάσεις και ιδίως:

- α) η βαρύτητα και η διάρκεια της παράβασης,
- β) ο βαθμός ευθύνης του νομικού προσώπου ή της οντότητας,
- γ) η οικονομική επιφάνεια του νομικού προσώπου ή της οντότητας,
- δ) το ύψος του προκύψαντος ή επιδιωχθέντος παρανόμου οφέλους,
- ε) οι ζημίες τρίτων που προέκυψαν από το αδίκημα,
- στ) οι ενέργειες του νομικού προσώπου ή της οντότητας μετά την τέλεση της παράβασης, ιδίως η διεξαγωγή εσωτερικής έρευνας, η οποία συνέβαλε στη διαλεύκανση της παράβασης,
- ζ) η υποτροπή του νομικού προσώπου ή της οντότητας.

4. Η εφαρμογή των παρ. 1 έως 3 είναι ανεξάρτητη από την αστική, πειθαρχική ή ποινική ευθύνη των φυσικών προσώπων που αναφέρονται σε αυτές.

5. Κύρωση που έχει επιβληθεί σε βάρος νομικού προσώπου ή οντότητας εκτελείται και σε βάρος του νομικού προσώπου ή της οντότητας που υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του καταδικασθέντος ως καθολικός ή ειδικός διάδοχός του, μέχρι την αξία των περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάζονται σε καθέναν. Οι κυρώσεις των περ. α' και β' της παρ. 1 εκτελούνται κατά των διαδόχων κατά την έκταση που σε αυτούς μεταβιβάζονται πιστοποιήσεις ή επαγγελματικά δικαιώματα του καταδικασθέντος. Οι περισσότεροι ειδικοί διάδοχοι ευθύνονται εις ολόκληρον για την καταβολή χρηματικών ποινών.

6. Η δικαιοδοσία των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων για τα αδικήματα των άρθρων της παρ. 1, καθιερώνεται και στις περιπτώσεις που αυτά τελούνται στην αλλοδαπή από πρόσωπα της ίδιας παραγράφου προς όφελος ή για λογαριασμό ημεδαπού νομικού προσώπου ή οντότητας, ανεξαρτήτως της υπηκοότητας του δράστη, ακόμα και αν η πράξη δεν είναι αξιόποινη, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκε ή δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 6 του Ποινικού Κώδικα.

7. Για την παραγραφή της ευθύνης του νομικού προσώπου όπως αυτή προσδιορίζεται στο παρόν, εφαρμόζονται αναλογικά και σε σχέση με την αξιόποινη πράξη του φυσικού προσώπου, τα άρθρα 111, 112, 113, 118, 119, 120 του Ποινικού Κώδικα.

8. Η ευθύνη των νομικών προσώπων και οντοτήτων για τα αδικήματα της παρ. 1 καθορίζεται αποκλειστικά από το παρόν, με την επιφύλαξη επιβολής από διοικητικές αρχές, άλλου είδους κυρώσεων, πέραν των χρηματικών.

Άρθρο 135

Διαδικασία σε βάρος νομικών προσώπων και οντοτήτων

1. Σε περίπτωση που έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 134, οι ως άνω κυρώσεις επιβάλλονται από το αρμόδιο δικαστήριο, ανεξαρτήτως της καταδίκης φυσικού προσώπου για τις πράξεις αυτές. Το ίδιο ισχύει στις περιπτώσεις που δεν έχει ασκηθεί δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη που είχε ασκηθεί κατά του φυσικού προσώπου έπαυσε οριστικά ή κηρύχθηκε απαράδεκτη στο στάδιο της προδικασίας.

2. Το νομικό πρόσωπο ή οντότητα είναι διάδικος στη σχετική διαδικασία και έχει όλα τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, ιδίως εκείνα των άρθρων 89, 92, 94, 95, 99, 100, 102, 103 και 104 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019, Α' 96), σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας, εκτός από αυτά που προσιδιάζουν αποκλειστικά σε φυσικό πρόσωπο.

3. Ο εισαγγελέας καλεί αυτεπαγγέλτως στην ποινική δίκη το υπόχρεο νομικό πρόσωπο ή την οντότητα με τις ίδιες διατυπώσεις και μέσα στις ίδιες προθεσμίες που καλεί τον κατηγορούμενο. Η κλήση αναφέρει το άρθρο του νόμου και τα περιστατικά στα οποία βασίζεται η ευθύνη του νομικού προσώπου, και επιδίδεται και στον κατηγορούμενο. Η κλήτευση του νομικού προσώπου ή οντότητας στην κύρια ανάκριση γίνεται από τον ανακριτή. Η δίκη για την επιβολή κυρώσεων κατά νομικών προσώπων και οντοτήτων μπορεί να λάβει χώρα και αυτοτελώς, στις περιπτώσεις του δευτέρου εδαφίου της παρ. 1, καθώς και όταν τα ακριβή ή αληθή στοιχεία του δράστη παραμένουν άγνωστα. Αρμόδιο δικαστήριο στην περίπτωση αυτή είναι το δικαστήριο της πράξης, από την οποία πηγάζει η φερόμενη ευθύνη του νομικού προσώπου.

4. Το υπόχρεο νομικό πρόσωπο ή οντότητα δικαιούται μέχρι την τυπική περάτωση της κύριας ανάκρισης, να ζητήσει, με γραπτή δήλωση αυτού που έχει εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου ή της οντότητας, την έναρξη διαδικασίας ποινικής διαπραγμάτευσης, αντικείμενο της οποίας μπορεί να είναι μόνο η επιβλητέα κύρωση. Μετά την υποβολή του ανωτέρω αιτήματος, η δικογραφία χωρίζεται ως προς το νομικό πρόσωπο και αντίγραφα της δικογραφίας διαβιβάζονται επί μεν των πλημμελημάτων στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, επί δε των κακουργημάτων στον εισαγγελέα εφετών, οι οποίοι κρίνουν αν η υπόθεση είναι κατάλληλη προς διαπραγμάτευση. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία, η παρ. 3 του άρθρου 303 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας εφαρμόζεται αναλόγως. Εφόσον το πρόσωπο με εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου ή της οντότητας συμφωνήσει με τον εισαγγελέα ως προς την επιβλητέα κύρωση, αφού προηγουμένως λάβει γνώση των στοιχείων της δικογραφίας, συντάσσεται πρακτικό διαπραγμάτευσης, το οποίο υπογράφεται από τον εισαγγελέα, από το πρόσωπο με εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου ή της οντότητας, καθώς και από τον παριστάμενο συνήγορο του νομικού προσώπου ή της οντότητας. Το πρακτικό διαπραγμάτευσης περιέχει αναγνώριση ευθύνης του νομικού προσώπου ή της οντότητας και τη συμφωνηθείσα κύρωση. Η προτεινόμενη κύρωση καθορίζεται με βάση τα κριτήρια της παρ. 3 του άρθρου 134. Επί παραβίασεως της παρ. 1 του άρθρου 134, το πρόστιμο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ και επί παραβίασεως της παρ. 2 του άρθρου 134 το πρόστιμο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ. Η σωρευτική ή διαζευκτική επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται στο τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 134 αποκλείεται. Μέσα σε πέντε (5) ημέρες από τη σύνταξη του πρακτικού διαπραγμάτευσης, η υπόθεση εισάγεται με απευθείας κλήση στο Μονομελές Εφετείο επί κακουργημάτων και στο Μονομελές Πλημμελειοδικείο επί πλημμελημάτων. Το δικαστήριο σε δημόσια συνεδρίαση επιβάλλει στο νομικό πρόσωπο ή στην οντότητα κύρωση βάσει του πρακτικού διαπραγμάτευσης, εφαρμόζοντας τα κριτήρια της παρ. 3 του άρθρου 134, η οποία δεν μπορεί να είναι βαρύτερη από τη συμφωνηθείσα. Είναι δυνατή η διαπραγμάτευση και στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, κατ' αναλογική εφαρμογή της παρ. 7 του άρθρου 303 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Κατά της απόφασης του δικαστηρίου χωρεί μόνο αναίρεση. Το πρακτικό της διαπραγμάτευσης δεσμεύει μόνον το νομικό πρόσωπο και απαγορεύεται να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας που έχει σχηματιστεί κατά των φυσικών

Περαιτέρω, με το νόμο 5090/2024 προβλέφθηκε αύξηση του ανωτάτου ορίου κάθειρξης για όλα κακουργήματα, μεταξύ των οποίων, και τα κακουργήματα διαφθοράς, από τα 15 στα 20 έτη, αύξηση του ανωτάτου ορίου κάθειρξης επί συρροής κακουργημάτων στα 25 έτη (από 20) και επί συρροής πλημμελημάτων μεταξύ των οποίων και κάθε πλημμέλημα διαφθοράς στα 10 έτη (από 8). Ακόμη, με τον ίδιο νόμο (5090/2024) γίνεται από κανόνας, εξαίρεση η αναστολή της ποινής για πλημμελήματα. Αναστολή θα μπορεί να χορηγηθεί μόνο σε ποινές φυλάκισης, έως ένα έτος όταν οι αμετάκλητες προηγούμενες καταδίκες δεν υπερβαίνουν το ένα έτος. Η αυστηροποίηση αυτή του πλαισίου χορήγησης αναστολής σε συνδυασμό με την αύξηση των ποινών επί πλημμελημάτων διαφθοράς καθιστά απαγορευτική τη χορήγηση αναστολής για ποινές άνω του ενός έτους σε υποθέσεις διαφθοράς πλημμεληματικού χαρακτήρα.

Πρέπει, ακόμη, να σημειωθεί ότι με το άρθρο 21 του νόμου **5095/2024 «Ενίσχυση δικηγορικής ύλης: Ρυθμίσεις για τα σωματεία, τα κληρονομητήρια, τις αποδοχές και αποποιήσεις κληρονομιών» (Α' 40/15.3.2024)**, σε εναρμόνιση με σχετική σύσταση του Ο.Ο.Σ.Α., τροποποιήθηκε το άρθρο 35 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) και προβλέφθηκε ότι ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος είναι αρμόδιος να ασκεί απευθείας ο ίδιος ποινική δίωξη, αντί να δίνει παραγγέλλει στους κατά τόπους αρμόδιους Εισαγγελείς Πρωτοδικών, όπως προέβλεπε η προϊσχύσασα διάταξη του άρθρου 35 του ΚΠΔ. Με τη νέα ρύθμιση οι υποθέσεις διαφθοράς εισάγονται απευθείας στην ανάκριση και αποφεύγεται άσκοπη διαδικαστική καθυστέρηση στις υποθέσεις αυτές.

Ειδικότερα, με τη νέα διάταξη ορίζεται πλέον ότι *«4. Οι εισαγγελείς οφείλουν να περατώσουν την προκαταρκτική εξέταση μέσα σε έξι (6) μήνες, αφότου η δικογραφία περιέλθει σε αυτούς,*

προσώπων. Παραμονή του στη δικογραφία συνιστά προσβολή του δικαιώματος των φυσικών προσώπων σε δίκαιη δίκη.

5. Το νομικό πρόσωπο, αν δεν έχει κληθεί, μπορεί πάντοτε να παρέμβει εκουσίως στην ποινική δίκη, έως την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Μπορεί επίσης να παρέμβει και κατά την προδικασία, μόνον όμως όταν ενεργείται κύρια ανάκριση. Η παρέμβαση γίνεται με γραπτή ή προφορική δήλωση από αυτόν που έχει εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου, σύμφωνα με τις διατάξεις που το διέπουν, στον αρμόδιο εισαγγελέα ή στον ανακριτή που διεξάγει την ανάκριση, και συντάσσεται έκθεση. Η παρέμβαση επιδίδεται με τη φροντίδα του παρεμβαίνοντος στους άλλους διαδίκους και στον εισαγγελέα, αν δεν ασκήθηκε ενώπιόν του, αλλιώς είναι απαράδεκτη. Αν η δήλωση γίνει στο ακροατήριο, καταχωρίζεται στα πρακτικά από τον γραμματέα. Για να είναι παραδεκτή η δήλωση, περιέχει τα άρθρα του νόμου και του καταστατικού του νομικού προσώπου από τα οποία προβλέπεται η ευθύνη του στην υπόθεση όπου παρεμβαίνει, καθώς και τα περιστατικά από τα οποία αυτή φέρεται ότι πηγάζει.

6. Το άρθρο 495 και η παρ. 3 του άρθρου 504 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις του παρόντος για όλες τις κυρώσεις που τυχόν επιβάλλονται σε βάρος νομικού προσώπου ή οντότητας.

7. Αντίγραφο της αμετάκλητης απόφασης επιβολής της κυρώσεως εις βάρος νομικού προσώπου ή οντότητας διαβιβάζεται, με επιμέλεια του εισαγγελέα του άρθρου 549 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και στην Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων.

εκτός εάν η φύση της υπόθεσης ή των πράξεων που πρέπει να διερευνηθούν επιβάλλει την υπέρβαση της προθεσμίας αυτής. Αρμόδιος για να κρίνει το δικαιολογημένο της υπέρβασης της παραπάνω προθεσμίας είναι ο Προϊστάμενος του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος, ο οποίος σε περίπτωση αδικαιολόγητης υπέρβασης αυτής εξετάζει εάν συντρέχει περίπτωση ορισμού άλλου εισαγγελέα για τον χειρισμό της υπόθεσης. Μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος είτε κινεί την ποινική δίωξη με παραγγελία στον αρμόδιο ανακριτή πλημμελειοδικών είτε αρχειοθετεί την υπόθεση. Για κάθε ζήτημα που ανακύπτει μετά από την άσκηση ποινικής δίωξης, επιλαμβάνεται ο κατά τόπον αρμόδιος εισαγγελέας πρωτοδικών». Με την ως άνω διάταξη καταργείται η μέχρι σήμερα δικονομική διαδικασία που προέβλεπε τη διαβίβαση παραγγελίας άσκησης ποινικής δίωξης από τον οικονομικό εισαγγελέα στον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα πρωτοδικών, ο οποίος εν συνεχεία την ασκούσε, με την εισαγωγή της υπόθεσης στην κυρία ανάκριση. Η τροποποίηση της παρ. 4 του άρθρου 35 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που προβλέπει την αρμοδιότητα του οικονομικού εισαγγελέα μετά από την περάτωση της προκαταρκτικής εξέτασης σε σχέση με την κίνηση της ποινικής δίωξης, κρίθηκε επιβεβλημένη, προκειμένου η αρμοδιότητα άσκησης ποινικής δίωξης να περιέλθει αποκλειστικά στον οικονομικό εισαγγελέα, από τον οποίο ασκείται ειδικώς, με απευθείας παραγγελία διενέργειας κυρίας ανάκρισης, προς τον κατά τόπον αρμόδιο ανακριτή πλημμελειοδικών. Με τον τρόπο αυτόν αποφεύγονται άσκοπες και χρονοβόρες αμιγώς διαδικαστικού χαρακτήρα δικονομικές ενέργειες, ειδικά σε υποθέσεις μείζονος κοινωνικού ενδιαφέροντος και δημοσίου συμφέροντος, όπως οι υποθέσεις αρμοδιότητας του οικονομικού εισαγγελέα, και επιτυγχάνεται επιτάχυνση ως προς την ουσιαστική ανακριτική διερεύνηση και περαίωση των υποθέσεων αυτών. Η διάταξη εναρμονίζεται απόλυτα με την 8ε σύσταση του ΟΟΣΑ (βλ. 4ος κύκλος 2022 ΟΟΣΑ, Εφαρμογή της Σύμβασης Κατά της Δωροδοκίας του ΟΟΣΑ, έκθεση φάσης 4, Μάρτιος 2022).

B. Αναφορικά με την προστασία της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης:

Με το ν. 5990/2024 (άρθρο 136) καταργήθηκε ο αξιόποινος χαρακτήρας της δυσφήμισης (άρθρο 362 του Ποινικού Κώδικα). Με τον τρόπο αυτό προστατεύεται έτι περαιτέρω η ελευθερία της έκφρασης δημοσίου λόγου και κατοχυρώνεται η ελεύθερη, αδέσμευτη και ακώλυτη αποτύπωση των ειδήσεων ή η εκφορά κρίσεων κατά την άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος. Η καταργηθείσα διάταξη της δυσφήμισης άφηνε σε αρκετές περιπτώσεις εκτεθειμένη τη δημοσιογραφική κρίση σε κακόβουλες μηνύσεις και αγωγές (SLAPPs), ακόμα και στις περιπτώσεις διάδοσης αποδεδειγμένα αληθινών γεγονότων

κατά την άσκηση του δημοσιογραφικού καθήκοντος ενημέρωσης της κοινής γνώμης. Συνεπώς, κρίθηκε σκόπιμη η κατάργηση του αδικήματος της απλής δυσφήμισης, παρόλο που παραμένει σε άλλες έννομες τάξεις του ηπειρωτικού κορμού της Ευρώπης. Με τον τρόπο αυτό προστατεύεται η ελευθερία της έκφρασης και εξασφαλίζεται η ακώλυτη άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος, καθώς με την κατάργηση της απλής δυσφήμισης εξαλείφεται πλέον ο κίνδυνος κατάχρησης της εν λόγω διάταξης με σκοπό τη φήμιση του ελεύθερου δημοσιογραφικού λόγου.

Συνεπώς, αξιόποινο χαρακτήρα πλέον φέρει **μόνο η πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης του άρθρου 363 ΠΚ**, με απειλούμενη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, η οποία δεν μεταβλήθηκε στο ν. 5090/2024 σε σχέση με την προισχύουσα διάταξη, και η οποία είναι ανάλογη με αντίστοιχες ποινικών κωδίκων των ηπειρωτικών έννομων τάξεων της Ευρώπης.

Η υπόσταση του συγκεκριμένου εγκλήματος περιλαμβάνει **κάθε σκόπιμη διάδοση ψευδών γεγονότων εν γνώσει του ψεύδους τους με σκοπό βλάβης της τιμής και της υπόληψης του παθόντος**. Ως εκ τούτου, περιλαμβάνει μόνο συμπεριφορές (γνώση ψεύδους, σκοπός βλάβης) που είναι αντίθετες προς τις βασικές αρχές και τον Κώδικα Δεοντολογίας του δημοσιογραφικού λειτουργήματος και σε καμία περίπτωση δεν εμπίπτουν εντός του προστατευόμενου πλαισίου της ελευθερίας του λόγου. Επομένως, **οι δημοσιογράφοι που ενεργούν εντός του πλαισίου του δημοσιογραφικού λειτουργήματος σε καμία περίπτωση δεν διατρέχουν κίνδυνο να καταδικασθούν για συκοφαντική δυσφήμιση**, καθώς προς τούτο απαιτείται, όπως προαναφέρθηκε, σκόπιμη διάδοση ψευδών γεγονότων εν γνώσει του ψεύδους τους με σκοπό βλάβης της τιμής και της υπόληψης του παθόντος.

Υπό τα δεδομένα αυτά, είναι σαφές ότι είναι παντελώς αβάσιμη η καταγγελία (alert) που υποβλήθηκε από δημοσιογραφικές ενώσεις στην Πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προώθηση της Προστασίας της Δημοσιογραφίας και της Ασφάλειας των Δημοσιογράφων, σχετικά με τον κίνδυνο που διατρέχουν οι δημοσιογράφοι να εκτίσουν, υπό την ισχύ νόμο 5090/2024, ποινές φυλάκισης για συκοφαντική δυσφήμιση. Και τούτο πρωτίστως, διότι υπό την ισχύ του νέου νόμου ο δημοσιογράφος που ενεργεί εντός του πλαισίου του δημοσιογραφικού λειτουργήματος, όχι μόνο δεν διατρέχει κίνδυνο καταδίκης για συκοφαντική δυσφήμιση, αλλά, κατά τα ήδη εκτεθέντα, εφεξής ούτε για το αδίκημα της

απλής δυσφήμισης δεν θα μπορεί να καταδικασθεί, αφού αυτό έχει πλέον εξαλειφθεί από τον Ποινικό Κώδικα³.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι με βάση τον ψηφισθέντα ν. 5090/2024, σε περίπτωση καταδικαστικής απόφασης για συκοφαντική δυσφήμιση, η ποινή εκτίεται σε κατάσταση κράτησης μόνο στη περίπτωση που υπερβαίνει τα δύο έτη. Σημειωτέον ότι και με βάση τον προγενέστερο Ποινικό Κώδικα οι ποινές φυλάκισης επί πλημμελημάτων που υπερέβαιναν τα τρία έτη εκτίονταν υποχρεωτικά με εγκλεισμό στη φυλακή ενώ το δικαστήριο δυνητικά μπορούσε να διατάξει την έκτιση στην φυλακή και σε κάθε περίπτωση επιβολής φυλάκισης μικρότερου ύψους, αιτιολογώντας ειδικά την επιλογή του αυτή. Με τον ψηφισθέντα νόμο 5090/2024 οι ποινές επί πλημμελημάτων που δεν υπερβαίνουν το ένα έτος δύνανται να ανασταλούν (οπότε δεν εκτίονται με κανένα τρόπο) και εκείνες που δεν υπερβαίνουν τα δύο έτη εκτίονται με τους εναλλακτικούς τρόπους της κοινωφελούς εργασίας ή της χρηματικής ποινής.

Εξάλλου, σε κάθε περίπτωση ο ν. 5090/2024 ουδόλως παραλλάσσει την κατά κανόνα αναστολή των ποινών με την άσκηση του ένδικου μέσου της έφεσης (άρθρο 497 ΚΠΔ).

Πρέπει, επίσης, να τονισθεί ότι από τη νομολογία των δικαστηρίων προκύπτει πως ουδέποτε έχει επιβληθεί σε βάρος δημοσιογράφου καταδικαστική απόφαση άνω των δύο ετών για την αξιόποινη πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης, ούτε έχει διαταχθεί ποτέ εγκλεισμός δημοσιογράφου στη φυλακή για το ανωτέρω αδίκημα, με αποκλεισμό της αναστολής ή μετατροπής της ποινής σε εναλλακτικούς τρόπους.

Συνεπώς, ο ν. 5090/2024 δεν δημιούργησε κανέναν περαιτέρω κίνδυνο έκτισης ποινής σε φυλακή για τους δημοσιογράφους. Τουναντίον, με την κατάργηση του αδικήματος της απλής δυσφήμισης θωράκισε περαιτέρω την ελευθερία της έκφρασής τους και περιόρισε το αξιόποινο μόνο στις περιπτώσεις κακόβουλης διάδοσης εν γνώσει ψευδών γεγονότων με σκοπό τρώσης της τιμής και της υπόληψης του θιγόμενου, περιπτώσεις που, σε κάθε περίπτωση όπως συνάγεται από το συνδυασμό τόσο της κείμενης νομοθεσίας όσο της νομολογίας των

3. Βλ. και την από 29.03.2024 απάντηση της Ελλάδας προς το Συμβούλιο της Ευρώπης σε σχέση με την καταγγελία (alert) των δημοσιογραφικών ενώσεων στην Πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προώθηση της Προστασίας της Δημοσιογραφίας και της Ασφάλειας των Δημοσιογράφων, την οποία και σας αποστέλλουμε συνημμένως προς διευκόλυνσή σας.

δικαστηρίων, αντιμετωπίζονται με την επιβολή αναστελλόμενων ή μετατρέψιμων σε εναλλακτικούς τρόπους έκτισης ποινών και όχι με εγκλεισμό στη φυλακή⁴.

Πρέπει, επίσης, να καταστεί σαφές ότι άμεση συνέπεια της κατάργησης της απλής δυσφήμισης στο επίπεδο του ποινικού δικαίου είναι ότι καθίσταται ακόμη δυσκολότερη η επιδίωξη αποζημίωσης στα **πολιτικά δικαστήρια** με την έγερση αγωγής, αφού πλέον οι αγωγές που ασκούνται κατά δημοσιογράφων επί τη βάσει παράνομης συμπεριφοράς που συνιστά απλή δυσφήμιση θα απορρίπτονται.

Επιπλέον, θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι το ελληνικό δίκαιο προβλέπει και στο πλαίσιο της αστικής ευθύνης (αγωγών αποζημιώσεως κατά δημοσιογράφων) ένα αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο εξαιρετικά προστατευτικό υπέρ του Τύπου, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της δημοσιογραφίας εν γένει, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την αποθάρρυνση του κοινού από την έγερση καταχρηστικών αγωγών αποζημίωσης. Κατ' αρχάς, σε περίπτωση έγερσης αγωγής, προβλέπεται υποχρεωτικό στάδιο προδικασίας, η μη τήρηση της οποίας έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης. Πέραν τούτου, σε περίπτωση βάσιμων αγωγών, υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη για τον καθορισμό εύλογης, και όχι υπερβολικής ή καταχρηστικής, αποζημίωσης. Το ανωτέρω προστατευτικό πλαίσιο επιβεβαιώνεται από τα πρόσφατα στατιστικά έτους 2022 και 2023 των πολιτικών δικαστηρίων επί αγωγών για αδικήματα διά του τύπου τελούμενα [βλ. κατωτέρω στις σελ. 47 επ. αναλυτικά για την ισχύουσα προδικασία για το παραδεκτό των αγωγών κατά του τύπου (παρ. 5 του άρθρου μόνου του ν. 1178/1981, Α' 187), την πρόβλεψη του νόμου για εύλογη χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του θιγόμενου προσώπου και τα στατιστικά των δικαστηρίων].

• ***Πότε προβλέπεται να τεθεί σε λειτουργία η δικαστική αστυνομία; Ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση;***

4. Είναι αυτονόητο, πως με βάση τη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της ισότητας δεν δύναται συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων να τυγχάνει ιδιαίτερης ποινικής αντιμετώπισης, όπως ζητούν εν προκειμένω οι δημοσιογράφοι, όταν αυτοί δρουν εκτός του πλαισίου του δημοσιογραφικού λειτουργήματος, δηλαδή όταν εν γνώσει τους διαδίδουν ψευδείς ειδήσεις με σκοπό βλάβης της τιμής και υπόληψης του παθόντος.

Ο νόμος 5049/2023 (Α' 152/14.9.2023) προβλέπει την **επιτάχυνση της διαδικασίας διορισμού** της "Υπηρεσίας Δικαστικής Αστυνομίας" (Δικαστική Αστυνομία) του άρθρου 3 του νόμου 4963/2022 (Α' 149)⁵, προκειμένου να διασφαλιστεί η άμεση, πλήρης και αποτελεσματική λειτουργία της εν λόγω υπηρεσίας. Κύριος σκοπός του νόμου είναι να εξειδικεύσει τη διαδικασία διορισμού και λειτουργίας της Δικαστικής Αστυνομίας, να περιγράψει τα προσόντα του προσωπικού και να συστήσει περιφερειακές Υπηρεσίες Δικαστικής Αστυνομίας σε επίπεδο πολιτικών και αστυνομικών υπηρεσιών. Το προσωπικό του δικαστικής Αστυνομίας διακρίνεται σε πολιτικό και αστυνομικό. Συγκεκριμένα:

A. Πολιτικός τομέας

Με τη με αριθ. ΔΙΠΑΑΔ/Φ.ΕΓΚΡ/66/11259/15-09-2023 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, δόθηκε έγκριση για την κίνηση διαδικασιών πλήρωσης μεταξύ άλλων και 150 θέσεων (119 θέσεις της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης κατηγορίας και 31 θέσεις της Τεχνολογικής Εκπαίδευσης κατηγορίας) της Δικαστικής Αστυνομίας. Η πλήρωση των 150 θέσεων θα γίνει μέσω του πανελλήνιου γραπτού διαγωνισμού του ΑΣΕΠ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 5049/2023 (από τις προκηρύξεις: 2Γ/2022, 3ΓΒ/2023-β' στάδιο των ΠΕ και 2ΓΒ/2023-β' στάδιο των ΤΕ).

B. Αστυνομικός τομέας

Έχουν συσταθεί **500 οργανικές θέσεις** (30 Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, 70 Τεχνολογικής Εκπαίδευσης και 400 Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης), οι οποίες προκηρύχθηκαν με την 1ΔΑ/2023 προκήρυξη. Μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου των δικαιολογητικών των υποψηφίων αναρτήθηκαν οι προσωρινοί πίνακες και στην συνέχεια, μετά την εξέταση των υποβληθεισών ενστάσεων από το ΑΣΕΠ, εκδόθηκαν οι οριστικοί πίνακες για όλες τις κατηγορίες. Μέχρι σήμερα έχουν κληθεί για πρακτικές δοκιμασίες (υγειονομικές εξετάσεις αθλητικά και ψυχομετρικά τεστ) τέσσερις χιλιάδες διακόσιοι εβδομήντα (4.270) υποψήφιοι. Δυνάμει του ΦΕΚ 1269/Γ'/25-04-2024 δημοσιεύθηκε η με αριθ. πρωτ. 23940οικ./25-04-2024 απόφαση της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών που αφορά στον διορισμό εβδομήντα (70) υπαλλήλων της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου Δικαστικής Αστυνομίας του αστυνομικού τομέα της Υπηρεσίας Δικαστικής Αστυνομίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

⁵ Η ειδική αποστολή της Δικαστικής Αστυνομίας, όπως ορίζεται στο νόμο 4963/2022, είναι η υποστήριξη της ομαλής λειτουργίας των δικαστικών υπηρεσιών και η συνδρομή των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών στο δικαιοδοτικό τους έργο.

Περαιτέρω, εκδόθηκαν οι πράξεις διορισμού των διορισθέντων ΠΕ και ΔΕ κατηγορίας στα ΦΕΚ 1285/Γ'/26.04.2024 και 1286/Γ'/28.04.2024 ενώ αναμένεται και η έκδοση και των υπόλοιπων ΦΕΚ.

Η εκπαίδευση των ανωτέρω ξεκίνησε ήδη **την Δευτέρα 29.04.2024** στην Σχολή Αστυφυλάκων της Κομοτηνής και η διάρκειά της θα είναι 3 μήνες, έτσι ώστε από την **1^η Αυγούστου 2024 να είναι λειτουργική η Υπηρεσία Δικαστικής Αστυνομίας**. Το έργο της Δικαστικής Αστυνομίας εντάσσεται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ελλάδας.

- ***Βρίσκεται σε καλό δρόμο η εφαρμογή του δικαστικού χάρτη για τη διοικητική δικαιοσύνη; Έχετε ανατροφοδότηση μετά την έναρξη ισχύος της πιλοτικής φάσης;***

Με το ν. 5028/2023 “Αναδιάταξη περιφερειών και αποκέντρωση αρμοδιοτήτων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, οργάνωση της τηλεματικής συνεδρίασης, μετατροπή μεταβατικών εδρών και ίδρυση δικαστικών γραφείων τηλεματικής - Λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις” (Α’ 54) θεσπίστηκαν οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις για την εφαρμογή του δικαστικού χάρτη για τη διοικητική δικαιοσύνη. Μεταξύ άλλων, προβλέφθηκε η ίδρυση δικαστικών γραφείων τηλεματικής και η μετατροπή των μεταβατικών εδρών σε τέτοια δικαστικά γραφεία τηλεματικής, ενώ καθορίστηκε και το θεσμικό πλαίσιο διεξαγωγής της τηλεματικής συνεδρίασης.

Για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων αυτών, στον ν. 5028/2023 προσαρτήθηκε Παράρτημα, με σύνοψη βημάτων Οδικού Χάρτη και Χρονοδιάγραμμα των Ενεργειών που απαιτούνται για την ίδρυση, την οργάνωση και τη λειτουργία των δικαστικών γραφείων τηλεματικής των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και την εισαγωγή της χρήσης των τεχνολογιών τηλεματικής σε αυτά. Το Παράρτημα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ως άνω νόμου, σύμφωνα με το άρθρο 16 αυτού.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το Χρονοδιάγραμμα του Παραρτήματος **εντός του έτους 2023** έπρεπε να υλοποιηθούν :

1. Η παρακολούθηση της διαλειτουργικότητας του έργου «Υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα και παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης της πορείας των πινακίων και των εκθεμάτων δικαστηρίων (Ηλεκτρονικό Πινάκιο)» με το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.-Δ.Δ., παλαιό και νέο)
2. Η ανακατανομή των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργών στα υπάρχοντα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και
3. Η ανάθεση μελέτης για τη μεταστέγαση σε δημόσια λειτουργικά κτήρια των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων που λειτουργούν σε μισθωμένους ιδιωτικούς χώρους, καθώς και για την ανακαίνιση των δημοσίων κτηρίων στα οποία στεγάζονται ΤΔΔ.

Με το άρθρο 17 του ίδιου νόμου (5028/2023) προβλέφθηκε η σύσταση, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, τριμελούς Επιτροπής για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Οδικού Χάρτη. Η Επιτροπή, που αποτελείται από τον Επίτροπο της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, έναν Σύμβουλο Επικρατείας και έναν δικαστικό λειτουργό της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, συντάσσει εκθέσεις για την πορεία εφαρμογής του Οδικού Χάρτη, στις οποίες περιλαμβάνονται και προτάσεις για τις επιπλέον δράσεις που απαιτείται να αναληφθούν για την υλοποίησή του, τις οποίες απευθύνει προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης. Η Επιτροπή αυτή συγκροτήθηκε με την 35370/03.08.2023 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, με θέμα «Σύσταση και συγκρότηση της Επιτροπής Παρακολούθησης Εφαρμογής Οδικού Χάρτη» (Τεύχος Υ.Ο.Δ.Δ. 806/2023), (εφεξής «Επιτροπή Παρακολούθησης» ή «Επιτροπή») όπως αυτή τροποποιήθηκε με τον ορισμό Γραμματέα με την 46346οικ./03.10.2023 απόφαση του ίδιου Υπουργού (Τεύχος Υ.Ο.Δ.Δ. 1071/06.10.2023).

Η Επιτροπή Παρακολούθησης, με σκοπό την ενημέρωσή της, κάλεσε τους εμπλεκόμενους στην υλοποίηση των προβλεπόμενων στον ν.5028/2023. Στην πρώτη συνάντηση που έγινε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης στις 01.11.2023 παρέστησαν ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών και Υπηρεσιακοί Παράγοντες του Υπουργείου, αντάλλαξαν απόψεις με τα μέλη της Επιτροπής και παρείχαν την αναγκαία πληροφόρηση. Ακολούθησε νέα συνάντηση της Επιτροπής με Υπηρεσιακούς Παράγοντες, στις 13.12.2023, κατά την οποία, η Πρόεδρος της Επιτροπής έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην άμεση τήρηση του χρονοδιαγράμματος (εντός του έτους 2023), ιδίως για την ανάθεση μελέτης για τη

μεταστέγαση σε δημόσια λειτουργικά κτήρια των Τ.Δ.Δ. που λειτουργούν σε μισθωμένους ιδιωτικούς χώρους, η οποία δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί. Μετά τις ανωτέρω συναντήσεις και το υλικό που παρασχέθηκε από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου, η Επιτροπή Παρακολούθησης υπέβαλε στον Υπουργό Δικαιοσύνης, την από 06.12.2023 Έκθεση και, στη συνέχεια, το από Ιανουαρίου 2024 Συμπληρωματικό Υπόμνημα με τις διαπιστώσεις της για τη σύμφωνη με το χρονοδιάγραμμα του Παραρτήματος του ν. 5028/2023 υλοποίηση των δράσεων του Οδικού Χάρτη για το έτος 2023 και τις προτάσεις της για τις επόμενες ενέργειες.

Διαπιστώσεις επί της υλοποίησης του Οδικού Χάρτη:

1. Το έργο «Υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα και παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης της πορείας των πινακίων και των εκθεμάτων δικαστηρίων (Ηλεκτρονικό Πινάκιο)» του Υπουργείου Δικαιοσύνης βρίσκεται σε φάση εκτέλεσης και αναμένεται η έναρξη της παραγωγικής του λειτουργίας τον Απρίλιο του 2024. Σύμφωνα με το περιλαμβανόμενο στο Παράρτημα του ν.5028/2023 χρονοδιάγραμμα ενεργειών υλοποίησης του Οδικού Χάρτη, κατά το έτος 2023 και έως το τέλος αυτού, παρακολουθούνται οι εργασίες, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα του ως άνω έργου με το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.-Δ.Δ., παλαιό και νέο), προκειμένου ένα δικαστήριο ή μία μεταβατική έδρα να μετατραπεί σε δικαστικό γραφείο τηλεματικής. Όπως διαπιστώνεται, έχει γίνει εγκατάσταση και έλεγχος λειτουργίας για τα μηχανήματα τύπου Α (σταθερά) και τύπου Β (τροχήλατα) στα κατά τόπους δικαστήρια. Περαιτέρω, στα Δικαστήρια που υπάρχει εξοπλισμός τηλεδιάσκεψης τύπου Α, έχει εγκατασταθεί η δικτυακή υποδομή για τα ανωτέρω συστήματα, καθώς και για το ασύρματο δίκτυο (accesspoints) που θα χρησιμοποιηθεί για την πρόσβαση των διαδικών στην εφαρμογή του ηλεκτρονικού πινακίου.

Στην παρούσα περίοδο, με την παραλαβή προηγούμενων φάσεων, στις 10.11.2023, το έργο έχει εισέλθει στη φάση της πιλοτικής λειτουργίας για τη διαπίστωση της τεχνικής του επάρκειας, συνολικής διάρκειας 5 μηνών, σε επιλεγμένα δικαστήρια. Επίσης έχει ξεκινήσει και η εκπαίδευση του προσωπικού των Δικαστηρίων, συνολικής διάρκειας τριών (3) μηνών, προκειμένου να εξοικειωθούν με την χρήση του ανωτέρω εξοπλισμού. Θα ακολουθήσει η φάση της δοκιμαστικής λειτουργίας, έως τον Απρίλιο 2024, οπότε αναμένεται να παραδοθεί το έργο.

Σύμφωνα με την ενημέρωση που παρέχεται από την Κοινωνία της Πληροφορίας ΜΑΕ (Αναθέτουσα Αρχή) αναφορικά με τη διασύνδεση/ διαλειτουργικότητα του εν λόγω έργου με το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.-Δ.Δ.), κατόπιν συνεργασίας του αναδόχου του ανωτέρω έργου με τον ανάδοχο του (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.-Δ.Δ.), έχει συμφωνηθεί σε τεχνικό και επιχειρησιακό επίπεδο το περιεχόμενο των κλήσεων των webservices που απαιτούνται. Ειδικότερα, έχουν προδιαγραφεί τα webservices που πρέπει να υλοποιηθούν για την επικοινωνία μεταξύ των συστημάτων, καθώς και η δημιουργία συστήματος SingleSign On (SSO) προκειμένου το προσωπικό των δικαστηρίων να εισέρχεται μέσω του περιβάλλοντος χρήσης της εφαρμογής του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.-Δ.Δ., στο σύστημα του νέου έργου των υπηρεσιών τηλεδιάσκεψης. Η Κοινωνία της Πληροφορίας ΜΑΕ έχει δεσμευθεί ότι θα λάβει μέτρα, ώστε οι υλοποιήσεις των διασυνδέσεων με τρίτα συστήματα, μεταξύ των οποίων είναι και το (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.-Δ.Δ.), να ολοκληρωθεί, σε κάθε περίπτωση εντός του συμβατικού χρόνου του ανωτέρω έργου.

Συνεπώς, παρακολουθείται και επιβεβαιώνεται, μέσω της πιλοτικής λειτουργίας, η πρόοδος της προβλεπόμενης στον αριθμό 1 του χρονοδιαγράμματος διαλειτουργικότητας του υφιστάμενου ΟΣΔΔΥ-ΔΔ (παλιό και νέο) με το νέο έργο «Υπηρεσίες Τηλεδιάσκεψης... κλπ» σύμφωνα με το πρώτο βήμα του Χρονοδιαγράμματος.

2. Ανακατανομή οργανικών θέσεων δικαστικών λειτουργιών

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη σύνοψη βημάτων και το περιλαμβανόμενο στο ως άνω Παράρτημα του ν.5028/2023 χρονοδιάγραμμα, εντός του έτους 2023, εκκινεί η διαδικασία για την ανακατανομή των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργιών, καθώς παρατηρούνται σημαντικότερες αποκλίσεις στον όγκο των εκκρεμών υποθέσεων μεταξύ των Τ.Δ.Δ.

Η διαδικασία ανακατανομής των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργιών στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια της Χώρας προβλέπεται στο άρθρο 3 παρ. 2 περ. α' υποπερ. αβ' του ν. 4938/2022 «Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών και άλλες διατάξεις» (Α' 109). Μετά την τήρηση της διαδικασίας αυτής και αφού λήφθηκαν υπόψη οι λειτουργικές ανάγκες των Διοικητικών Πρωτοδικείων της Χώρας, όπως περιγράφονται στις αιτιολογημένες προτάσεις των διευθυνόντων τα Δικαστήρια και προκύπτουν περαιτέρω από τα στατιστικά στοιχεία εισαγωγής υποθέσεων κατά την τελευταία πενταετία 2017-2021 και τις εκκρεμείς υποθέσεις κάθε Δικαστηρίου στις

30.06.2022, ο Γενικός Επίτροπος της Επικράτειας των ΤΔΔ γνωμοδότησε προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης ότι, για την εύρυθμη λειτουργία των Διοικητικών Πρωτοδικείων της Χώρας, είναι αναγκαία η ανακατανομή υφιστάμενων κενών οργανικών θέσεων δικαστικών λειτουργών. Τελικώς, μετά την 80/2023 Γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκδόθηκε το Π.Δ. 54/2023 (Α'108), με το άρθρο 1 του οποίου ανακατανεμήθηκαν δύο (2) κενές θέσεις Προέδρων Πρωτοδικών ΔΔ και δέκα τρεις (13) κενές θέσεις Πρωτοδικών ΔΔ, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα σε αυτό.

Συνεπώς, υλοποιήθηκε και το με αριθμό 2 Βήμα του Χρονοδιαγράμματος του Οδικού Χάρτη των ΤΔΔ.

Σημειώνεται, ότι η ως άνω ανακατανομή δεν κάλυψε το σύνολο των Δικαστηρίων, τα οποία είχαν ανάγκη μεταφερόμενων θέσεων, καθώς διενεργήθηκε στο βαθμό που υφίσταντο κενές οργανικές θέσεις, οι οποίες αφαιρέθηκαν, προκειμένου να ανακατανεμηθούν. Σύμφωνα με τον σχετικό προγραμματισμό, οι ανάγκες αυτές θα καλυφθούν σε επόμενη ανακατανομή, μετά την αποχώρηση/προαγωγή των δικαστών που υπηρετούν στις μεταφερόμενες οργανικές θέσεις, οι οποίες θα παραμείνουν κενές, προς το σκοπό αυτό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν δημιουργήθηκε κανένα ζήτημα με ενστάσεις για την ανακατανομή των Δικαστικών λειτουργούν, διότι η πλήρωση αφορούσε κενές οργανικές θέσεις.

3. Ανάθεση μελέτης για τη μεταστέγαση σε δημόσια λειτουργικά κτήρια των Τ.Δ.Δ. που λειτουργούν σε μισθωμένους χώρους

Σύμφωνα με την σύνοψη βημάτων του ίδιου ως άνω Παραρτήματος, επιβάλλεται να συνταχθεί συνολική μελέτη για το κτηριακό πρόβλημα. Σύμφωνα με το Χρονοδιάγραμμα ενεργειών (βλ. Α/Α 3 αυτού), εντός του έτους 2023, προβλεπόταν η ανάθεση μελέτης τόσο για τη μεταστέγαση σε δημόσια λειτουργικά κτήρια των Τ.Δ.Δ. που λειτουργούν σε μισθωμένους ιδιωτικούς χώρους, όσο και για την ανακαίνιση των δημοσίων κτηρίων, στα οποία στεγάζονται Τ.Δ.Δ.

Η διοικητική δικαιοσύνη στην Ελλάδα, εκτός από το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Ελεγκτικό Συνέδριο, αριθμεί σήμερα τριάντα εννέα (39) Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, από τα οποία, εννέα (9) Διοικητικά Εφετεία και τριάντα (30) Διοικητικά Πρωτοδικεία. Τα δέκα οκτώ (18) Τ.Δ.Δ. από το σύνολο των τριάντα εννέα (39), φιλοξενούνται σε δικαστικά μέγαλα πολιτικών δικαστηρίων και τα δέκα πέντε (15) στεγάζονται σε διαμερίσματα και

μισθωμένους από ιδιώτες χώρους. Σε δεκατρείς (13) περιπτώσεις έχει λήξει η διάρκεια ισχύος της σύμβασης. Μεμονωμένες πρωτοβουλίες για την επίλυση του ζητήματος της στέγασης, έχουν αναληφθεί με επιτυχία στο παρελθόν από ορισμένους διευθύνοντες Προέδρους διοικητικών δικαστηρίων, όπως τα Διοικητικά Πρωτοδικεία Βόλου ή Ηρακλείου, με την παροχή σχετικής συνδρομής και από τη Γενική Επιτροπεία.

Στην πρώτη συνάντησή της με τους Υπηρεσιακούς Παράγοντες, την 1η.11.2023, η Επιτροπή πρότεινε, κατά την ανάθεση της Μελέτης για τη μεταστέγαση σε δημόσια λειτουργικά κτήρια των Τ.Δ.Δ. που λειτουργούν σε μισθωμένους χώρους, να ληφθεί μέριμνα, ιδίως για:

- Την αποτύπωση των ελάχιστων προδιαγραφών που θα πρέπει να πληροί ένα κτήριο προκειμένου να κριθεί κατάλληλο για τη μεταστέγαση Διοικητικού Δικαστηρίου σε αυτό. Προς τούτο, τα κτήρια που θα επιλεγούν πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές του άρθρου 22 παρ. 1 του ν.4938/2022 («Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών και λοιπές διατάξεις» Α'109) και τις κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση και την πρόσβαση στα δικαστικά κτίρια που υιοθετήθηκαν στις 12.12.2014 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης [Guidelines on the organisation and accessibility of court premises, CEPEJ (2014)].

- Τον κεντρικό ή τοπικό φορέα (π.χ. Περιφέρεια, Κτηματική Υπηρεσία) που θα οριστεί ως αρμόδιος να υποδείξει δημόσια κτήρια της περιοχής, τα οποία είναι διαθέσιμα, κατάλληλα και επαρκή για μεταστέγαση σε αυτά των οικείων Διοικητικών Δικαστηρίων.

- Την προτεραιότητα προς μεταστέγαση των Διοικητικών Δικαστηρίων, τα οποία λειτουργούν σε μισθωμένα κτήρια, χωρίς αίθουσα ακροατηρίου, και έχει λήξει ή αναμένεται να λήξει σύντομα η μισθωτική σύμβαση και, ιδίως, του Διοικητικού Εφετείου Πάτρας και των Διοικητικών Πρωτοδικείων Ρόδου και Αλεξανδρούπολης.

- Την συντήρηση / ανακαίνιση / διαρρύθμιση των δημοσίων κτηρίων στα οποία στεγάζονται Διοικητικά Δικαστήρια. Και στην περίπτωση αυτή ισχύουν όσα και ανωτέρω εκτέθηκαν όσον αφορά τις προδιαγραφές των δικαστικών κτηρίων, με ειδική μνεία για την εξασφάλιση ασφαλούς και απρόσκοπτης λειτουργίας του Δικαστηρίου, κατά τον χρόνο που διαρκούν οι εργασίες ανακαίνισης, συντήρησης ή διαρρύθμισης του κτηρίου.

Για την υποβοήθηση της σχετικής ενέργειας η Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τ.Δ.Δ. παρείχε όλα τα αναγκαία στοιχεία στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Σε εκτέλεση των παραπάνω, η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης υπέβαλε στην Επιτροπή τρία (3) Κτιριολογικά Προγράμματα, τα οποία αφορούν, συγκεκριμένα, το Διοικητικό Εφετείο Πατρών και τα Διοικητικά Πρωτοδικεία Αλεξανδρούπολης και Ρόδου, των οποίων η μεταστέγαση αποτελεί, όπως εκτέθηκε, άμεση προτεραιότητα. Μετά δε και τη νέα συνάντηση της 15.12.2023, υποβλήθηκαν στην Επιτροπή Παρακολούθησης από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης οκτώ (8) Κτηριολογικά Προγράμματα, τα οποία αφορούν, συγκεκριμένα, το Διοικητικό Εφετείο Τρίπολης και τα Διοικητικά Πρωτοδικεία Μυτιλήνης, Ναυπλίου, Πατρών, Σύρου, Τρίπολης, Χαλκίδας και Βόλου.

Μετά ταύτα, η Επιτροπή Παρακολούθησης διαπίστωσε ότι η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης ολοκλήρωσε και την ανάθεση της μελέτης, σύμφωνα με το "Χρονοδιάγραμμα Ενεργειών" του Παραρτήματος του ν.5028/2023 (Α/Α 3).

Συνεπώς, η πορεία της υλοποίησης του Δικαστικού Χάρτη για τη Διοικητική Δικαιοσύνη είναι σύμφωνη με το Χρονοδιάγραμμα ενεργειών του παραρτήματος του ν.5028/2023. Παρακολουθείται δε, συστηματικά, από την Επιτροπή Παρακολούθησης που συγκροτήθηκε κατά τα προβλεπόμενα στον ίδιο νόμο.

• ***Ποια είναι τα επόμενα βήματα για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού χάρτη για την αστική δικαιοσύνη; Ποιος είναι ο αναμενόμενος αντίκτυπος; Υπάρχουν συγκεκριμένα ζητήματα/εμπόδια που πρέπει να αντιμετωπιστούν;***

Στις 02.05.2024 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος **5108/2024** “Ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, χωροταξική αναδιάρθρωση των δικαστηρίων της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις” (Α’65). Με τον νόμο αυτό, με το οποίο αναμορφώνεται ο Δικαστικός Χάρτης για την Πολιτική και Ποινική Δικαιοσύνη, επιχειρείται η εμβληματικότερη όλων μεταρρυθμιστική τομή, καθώς εξορθολογίζεται στη βάση του το δικαστικό σύστημα της ελληνικής πολιτείας.

Για πρώτη φορά, ο Δικαστικός Χάρτης της χώρας αναμορφώνεται ουσιαστικά, έχοντας πλέον ενοποιημένη, συγκεντρωμένη, αυξημένη ποιοτικά και ποσοτικά την πρωτοβάθμια δομή των δικαστών, με τρόπο που καθιστά πιο εύρυθμη, ταχύτερη και αποτελεσματική τη λειτουργία των δικαστηρίων της πρωτοβάθμιας, ποινικής και πολιτικής, ελληνικής

δικαιοσύνης. Ο Νέος Δικαστικός Χάρτης είναι η ατμομηχανή των μεταρρυθμίσεων στον χώρο της δικαιοσύνης. Θα δώσει ώθηση και θα κρίνει την αποδοτικότητα και των λοιπών μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων, που εξελίσσονται, και οι οποίες θα συμβάλλουν συνολικά σε μια νέα εποχή για την ελληνική δικαιοσύνη.

Μέχρι σήμερα, η πρωτοβάθμια δικαιοσύνη, κρισιμότετη βαθμίδα για την επιτάχυνση του δικαστικού συστήματος, ήταν διχοτομημένη σε δύο τύπους δικαστών-δικαστηρίων, Ειρηνοδίκες και Πρωτοδίκες - Ειρηνοδικεία και Πρωτοδικεία. Η διχοτόμηση αυτή αποτέλεσε γέννημα του 19 αιώνα, αντανάκλαση παλιών εποχών και δυνατοτήτων, η δε ανάγκη να ξεπεραστεί είχε διαπιστωθεί εδώ και 114 χρόνια, επί Ελευθερίου Βενιζέλου, χωρίς να γίνει κατορθωτή.

Μέχρι τώρα, οι 916 ειρηνοδίκες εκδίκάζαν το 20% των αστικών υποθέσεων και το υπόλοιπο 80% των αστικών υποθέσεων μαζί με τις ποινικές υποθέσεις σε πρώτο βαθμό εκδικάζονταν από 1200 πρωτοδίκες⁶.

Η ισχύουσα λοιπόν δικαστική διχοτόμηση σε ειρηνοδίκες και πρωτοδίκες αποδυνάμωνε το πρωτοβάθμιο δικαστικό δυναμικό εξαιτίας της ανισοκατανομής της δικαστικής ύλης και της αδυναμίας εκδίκησης ποινικών υποθέσεων και άσκησης ανακριτικού έργου από τους ειρηνοδίκες, με τελικό αποτέλεσμα, η ασυμμετρία εισερχομένων υποθέσεων στο πρωτοβάθμιο δικαστικό προσωπικό να οδηγεί σε μεγάλες καθυστερήσεις στις πρωτόδικες αποφάσεις.

Σήμερα, ενοποιούμε τους πρωτοβάθμιους δικαστές, με αναβάθμιση των ειρηνοδικών σε πρωτοδίκες, αφήνοντας πίσω μας την παρωχημένη, αντιπαραγωγική και αχρείαστη διάκριση τους. Στέλνουμε στην πρώτη γραμμή μάχης 1000 περίπου πρώην ειρηνοδίκες, οι οποίοι με κατάλληλη κατάρτιση θα μπορούν να κάνουν πλέον το σύνολο της δουλειάς των πρωτοδικών και να δικάζουν ταυτόχρονα ποινικές και πολιτικές υποθέσεις. Έτσι, με την ενοποίηση διπλασιάζεται η «δεξαμενή» των δικαστών και θα υπάρχουν πλέον συνολικά 2100 πρωτοδίκες, με καταλυτική επίδραση στην ταχύτητα έκδοσης των πρωτοβάθμιων αποφάσεων. Η ενοποίηση αυτή, λοιπόν, είναι μεταρρυθμιστική τομή που λύνει μια μεγάλη ιστορική εκκρεμότητα και ταυτόχρονα, ενισχύοντας δομικά και λειτουργικά το δικαστικό μας σύστημα, αυξάνει σημαντικά την ποιότητα και τις επιδόσεις του.

Ο ενιαίος πρώτος βαθμός στην ελληνική δικαιοσύνη, με την αξιοποίηση του διαθέσιμου πλέον ανθρώπινου δικαστικού δυναμικού, εκτιμούμε ότι θα οδηγήσει σε σημαντικά οφέλη.

6 Όπως προκύπτει από τα επίσημα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, στο <https://documents1.worldbank.org/en/publication/documentsreports/documentdetail/099032624055012958>.

Τον μήνα Μάρτιο πραγματοποιήθηκε παρουσίαση των πορισμάτων της μελέτης της Παγκοσμίας Τράπεζας, προς την ηγεσία του Αρείου Πάγου (Πρόεδρο και Εισαγγελία του Αρείου Πάγου), σύμφωνα με την οποία η συνδυασμένη παραγωγικότητα (πρώην) ειρηνοδικών και δικαστών πρωτοδικείων (όσον αφορά τις υποθέσεις που εκδικάζονται ετησίως) εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 7-17% μετά την ενοποίηση, ενώ το ποσοστό εκκαθάρισης των πρωτοδικείων (ο λόγος των περαιωθεισών προς τις εισερχόμενες υποθέσεις, εκφρασμένος ως ποσοστό) αναμένεται να αυξηθεί κατά 14 έως 24% μετά την ενοποίηση. Αξίζει να σημειωθεί ότι απτά και μετρήσιμα στοιχεία για τη βελτίωση της ταχύτητας της ελληνικής δικαιοσύνης θα έχουμε, αφού περάσουν κάποια χρόνια από την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων του Δικαστικού Χάρτη, ήτοι μετά το πέρας μίας διετίας με τριετίας⁷.

Όσον αφορά στην αναδιάρθρωση των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, ως απόρροια της ενοποίησης, παύουν να υπάρχουν ειρηνοδικεία. Αυτό οδηγεί σε μια ορθολογική μείωση του αριθμού των πρωτοβάθμιων δικαστικών σχηματισμών από 217 σε 111.

Βασικός κανόνας της χωροταξικής κατανομής των δικαστηρίων είναι ότι κάθε περιφερειακή ενότητα (πρώην νομός) θα έχει (κεντρική) έδρα Πρωτοδικείου (Πρωτοδικείο), στην οποία θα υπάγεται το σύνολο πλέον των πρωτοβάθμιων δικαστών, με όρια αρμοδιότητάς της τα όρια της περιφερειακής ενότητας (πρώην νομού). Προβλέπονται, επίσης, παράλληλη και περιφερειακή έδρα Πρωτοδικείου σε περιοχές όπου υπάρχει ανάγκη, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ειδικά θέματα απόστασης, κτιριακών υποδομών κ.λπ., καθώς και για λόγους γεωγραφικής κατανομής ή για άλλους σοβαρούς λόγους εθνικής σημασίας (παραμεθόριες περιοχές και νησιά, πχ. Έβρος, Δωδεκάνησα κλπ).

Όσον αφορά στην περιοχή της Αττικής: Το Πρωτοδικείο Αθηνών (υπό ενιαία διοίκηση) θα διαχωρισθεί σε Ποινικό Τμήμα, που θα στεγαστεί στην πρώην Σχολή Ευελπίδων, και σε Πολιτικό τμήμα με έδρα στην οδό Λουκάρεως, στο κτίριο όπου στεγάζονται σήμερα το Ειρηνοδικείο Αθηνών και τμήμα του Πρωτοδικείου. Στην Αθήνα θα λειτουργήσουν από 16.09.2024 τρία (3) περιφερειακά Πρωτοδικεία, με πλήρη αρμοδιότητα από 01.01.2026. Μέχρι τότε θα λειτουργούν ως περιφερειακές έδρες Πρωτοδικείων με την καθ' ύλην αρμοδιότητα των πρώην Ειρηνοδικείων (έως 20.000 ευρώ). Αντίστοιχα στον Πειραιά θα λειτουργήσουν δύο (2) περιφερειακά Πρωτοδικεία.

7 Οράτε σχετικά και την δημοσίευση της μελέτης στην επίσημη ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας:
<https://documents1.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099032624055012958>.

Όσον αφορά στο ζήτημα της επετηρίδας των δικαστών πρώτου βαθμού, προβλέπεται ή ύπαρξη παράλληλων (χωριστών) επετηρίδων, πρώην Ειρηνοδικών (Ειδική Επετηρίδα) και Πρωτοδικών (Γενική Επετηρίδα). Οι πρώην Ειρηνοδίκες, εφόσον το επιθυμούν, μπορούν να υποβάλουν αίτηση προς το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο (ΑΔΣ) για ένταξη στην επετηρίδα των Πρωτοδικών και να εισέρχονται στο τέλος της επετηρίδας αυτής, κατόπιν ειδικής επιμόρφωσης και αξιολόγησής τους από το ΑΔΣ.

Τέλος, σχετικά με τη διοίκηση των δικαστηρίων, οι προϊστάμενοι δικαστών σχηματισμών απαλλάσσονται από την ενασχόληση και εκτέλεση πρόσθετων, μη δικαιοδοτικών καθηκόντων, διαχειριστικής φύσεως, όπως έλεγχος συμβάσεων προμηθειών, επισκευή και συντήρηση κτιρίων, θέρμανση, κλιματισμός κ.ά.. προκειμένου να ασχολούνται απερίσπαστοι με τα δικαιοδοτικά τους καθήκοντα.

Συμπερασματικά, η αναμόρφωση του Χάρτη της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης εκτιμάται ότι θα επιφέρει τα ακόλουθα θετικά αποτελέσματα:

- Ισοκατανομή της ύλης στον πρώτο βαθμό: θα σταματήσει το φαινόμενο το 50% των δικαστών να αναλαμβάνει το 80% της ύλης.
 - Ρυθμίζεται η ανακολουθία των δύο δικαιοδοσιών στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας.
 - Δημιουργία παραγωγικών και αποτελεσματικών Δικαστηρίων, με αριθμό υπηρετούντων δικαστών μεγαλύτερο από 15.
 - Πιο προσιτή δικαιοσύνη στον πολίτη, με λιγότερο κόστος γι' αυτόν.
 - Σημαντική μείωση του χρόνου έκδοσης αποφάσεων στον πρώτο βαθμό.
 - Εξοικονόμηση πόρων (σε συνδυασμό με τη χωροταξία).
 - Βελτίωση αναλογίας δικαστικών υπαλλήλων προς δικαστή πρώτου βαθμού.
 - Η παραγωγικότητα των (πρώην) ειρηνοδικών και πρωτοδικών - πλέον Δικαστών πρώτου βαθμού - θα αυξηθεί μέχρι 17%.
 - Το ποσοστό εκκαθάρισης των πρωτοδικείων (ο λόγος των διεκπεραιωθείσων προς τις εισερχόμενες υποθέσεις κάθε δικαστή πρώτου βαθμού) αναμένεται να αυξηθεί μέχρι 24%.
 - Η συνδυαστική εφαρμογή του Δικαστικού Χάρτη και του προσφάτως ψηφισθέντος ν. 5095/2024 για την ενίσχυση της δικηγορικής ύλης αναμένεται να μειώσει τον χρόνο έκδοσης τελεσίδικης απόφασης από τις 1482 ημέρες στις 900.
- Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο ψηφισθείς νόμος για την Αναμόρφωση του Χάρτη της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης είναι προϊόν πολύμηνης και ουσιαστικής διαβούλευσης

με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς [Ενώσεις Δικαστών και Εισαγγελέων, Προϊσταμένους Δικαστηρίων, Ομοσπονδία Δικαστικών Υπαλλήλων, όλους τους Δικηγορικούς Συλλόγους, εκπροσώπους Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και λοιπούς εκπροσώπους τοπικών κοινωνιών (βουλευτές κ.λπ.), καθηγητές Πανεπιστημίου κ.ά.]. Η ουσιαστική αυτή διαβούλευση ξεκίνησε μετά το τέλος του καλοκαιριού του 2023 και συνεχίστηκε μέχρι την κατάθεση του νομοσχεδίου στη Βουλή. Το σχέδιο νόμου αναρτήθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 04.04.2024 και ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής στις 02.05.2024.

- Θα μπορούσατε να παράσχετε πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο νόμου που αποσκοπεί στη μεταφορά υποθέσεων από τα δικαστήρια στους δικηγόρους;

Στις 12.03.2024 ψηφίστηκε ο ν. 5095/2024 «*Ενίσχυση δικηγορικής ύλης: Ρυθμίσεις για τα κληρονομητήρια, τις αποδοχές και αποποιήσεις κληρονομιών, τις εγγραφές και τις εξαλείψεις συναινετικών προσημειώσεων υποθηκών και τις ένορκες βεβαιώσεις και για το Ταμείο Χρηματοδοτήσεως Δικαστικών Κτιρίων και την πληρωμή των υποθέσεων νομικής βοήθειας και λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις*» (Α' 40/15.3.2024).

Με τον νόμο αυτό επιχειρείται μια σειρά τροποποιήσεων στον Αστικό Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α' 164) και τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α' 182) και μεταφέρεται στους δικηγόρους ύλη που αφορά: α) στην έκδοση και παροχή κληρονομητηρίου, β) στην αποδοχή και αποποίηση κληρονομίας, γ) στις προσημειώσεις υποθηκών, δ) στην παροχή ενόρκων βεβαιώσεων. Μεταφέρεται, δηλαδή, ύλη στους δικηγόρους, η οποία μέχρι προσφάτως απασχολούσε αποκλειστικά τα δικαστήρια, χωρίς όμως να υφίσταται αντιδικία. Οι υποθέσεις αυτές βρίσκονται στο μεταίχμιο της διοικητικής λειτουργίας -με την έννοια της κρατικής πρόνοιας για ιδιωτικά συμφέροντα -και της δικαιοδοτικής λειτουργίας. Λόγω του κύρους του δικηγορικού σώματος και του χαρακτήρα του δικηγόρου ως άμισθου δημόσιου λειτουργού και συλλειτουργού της δικαιοσύνης εξασφαλίζεται η ποιότητα και ασφάλεια στη μεταφορά των διαδικασιών. Σημειώνεται ότι οι ένορκες βεβαιώσεις λαμβάνονται αποκλειστικά από συμβολαιογράφους και δικηγόρους, αποφορτίζοντας τις γραμματείες των ειρηνοδικείων. Με τις παραπάνω παρεμβάσεις επιδιώκονται: α) η αποφόρτιση των δικαστηρίων από διαδικασίες που μπορούν με πρόσφορο τρόπο να διενεργηθούν από τους δικηγόρους μέσω της μεταφοράς ύλης από τα δικαστήρια με σκοπό την άμεση και αποτελεσματική ολοκλήρωση νομικών ενεργειών και κατ' επέκταση την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Α' (άρθρα 3 επ.) ανατίθεται στους δικηγόρους η αρμοδιότητα να εκδίδουν διάταξη / πράξη βάσει της οποίας χορηγείται το κληρονομητήριο. Στο πλαίσιο αυτό και κατά την υποβολή της σχετικής αίτησης δίνεται επίσης η δυνατότητα στους δικηγόρους να αξιολογούν προς απόδειξη κάθε προσκομισθέν έγγραφο, πλην δημοσίου εγγράφου, καθώς και να ερευνούν αυτεπαγγέλτως με κάθε τρόπο για να εξακριβώσουν τις δηλώσεις εκείνου που ζητεί το κληρονομητήριο. Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο Β' (άρθρο 11) του νόμου παρέχεται στους δικηγόρους η δυνατότητα σύνταξης πράξης αποδοχής κληρονομίας, η οποία στη συνέχεια, και με σκοπό αυτή να προσλάβει τη μορφή δημοσίου εγγράφου, θα προσκομίζεται,

με όλα τα αναφερόμενα σ' αυτή έγγραφα, στον αρμόδιο γραμματέα του δικαστηρίου κληρονομίας, όπου και θα συντάσσεται η σχετική έκθεση αποδοχής κληρονομίας, υπογραφόμενη από τον εκάστοτε πληρεξούσιο αυτού και τον γραμματέα. Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, ότι, στο Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 12 επ.) προβλέπεται, πλέον, ότι η συναινετική εγγραφή ή συναινετική εξάλειψη προσημείωσης υποθήκης θα γίνεται βάσει διάταξης που εκδίδει δικηγόρος. Στο Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 14 επ.), με δεδομένο ότι η λήψη ένορκων βεβαιώσεων αποτελεί καθήκον μη δικαιοδοτικής φύσεως, καταργείται η δυνατότητα λήψης ενόρκων βεβαιώσεων ενώπιον Ειρηνοδίκη, ενώ διατηρούνται ως εναλλακτικές δυνατότητες η λήψη αυτών ενώπιον δικηγόρων ή συμβολαιογράφων. Λαμβανομένης υπόψη της σημαντικής επιβάρυνσης των ειρηνοδικείων με τη λήψη ενόρκων βεβαιώσεων, με τις εισαγόμενες ρυθμίσεις εξασφαλίζεται η δυνατότητα επικέντρωσης των δικαστών στο κυρίως έργο τους που είναι η ταχεία έκδοση δικαστικών αποφάσεων. Περαιτέρω στο Κεφάλαιο ΣΤ' προτείνονται τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ώστε η εγγραφή στο βιβλίο και η τροποποίηση καταστατικού επαγγελματικών ενώσεων σωματειακής μορφής, σωματειακών συνδικαλιστικών οργανώσεων και αθλητικών σωματείων να γίνεται πλέον με διάταξη που εκδίδει δικηγόρος.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, σκοπός του νόμου είναι η αποφόρτιση των δικαστηρίων από διαδικασίες που μπορούν με πρόσφορο τρόπο να διενεργηθούν από τους δικηγόρους, μέσω της μεταφοράς ύλης από τα δικαστήρια με σκοπό την άμεση και αποτελεσματική ολοκλήρωση των νομικών αυτών ενεργειών και, κατ' επέκταση, την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

Πληρωμή απαιτήσεων Δικηγόρων για παροχή υπηρεσιών στο πλαίσιο της Νομικής Βοήθειας

Επιπρόσθετα, στον ίδιο ως άνω ν. 5095/2024, και συγκεκριμένα στο Μέρος Γ' αυτού, περιέχονται ρυθμίσεις για το ταμείο χρηματοδοτήσεως δικαστικών κτιρίων και για την **πληρωμή απαιτήσεων από την παροχή υπηρεσιών στο πλαίσιο χορήγησης νομικής βοήθειας**. Συγκεκριμένα: με τις διατάξεις για τη νομική βοήθεια αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά το πρόβλημα των καθυστερήσεων στην εξόφληση των αποζημιώσεων νομικής βοήθειας, δεδομένης της σώρευσης οφειλών του ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. στους δικαιούχους, καθιστώντας παράλληλα πιο ευέλικτη και αποτελεσματική τη λειτουργία του. Ειδικότερα:

Με το **άρθρο 23** του νόμου προβλέπεται ότι κατά τη διαδικασία καταβολής αποζημιώσεων των δικηγόρων υπηρεσίας, συμβολαιογράφων, δικαστικών επιμελητών και άλλων προσώπων, που παρέχουν υπηρεσίες στο πλαίσιο της παροχής νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος δεν εφαρμόζεται από το ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. η παρ. 1 της υποπαρ. ΙΑ.2 της παρ. ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν. 4254/2014 (Α' 85). Συγκεκριμένα, το άρθρο 14 του ν. 3226/2004 (Α' 24) ορίζει τα σχετικά με τον τρόπο αποζημίωσης των δικηγόρων, καθώς και των άλλων επαγγελματιών που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο πλαίσιο της νομικής βοήθειας. Η ειδική αυτή κατηγορία προσφοράς υπηρεσιών από νομικούς επαγγελματίες, η νομική θέση των προσώπων που την προσφέρουν (άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί) σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις που θέτει η διαδικασία εκκαθάρισης και πληρωμής της αποζημίωσής τους δικαιολογεί, κατά τη διαδικασία πληρωμής, των αποζημιώσεων νομικής βοήθειας, την εξαίρεση από τον έλεγχο για οφειλές του δικαιούχου δικηγόρου στους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Το **άρθρο 24** του νόμου προβλέπει τη σύσταση ομάδας εργασίας μέχρι είκοσι (20) ατόμων-υπαλλήλων του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την εκκαθάριση και εξόφληση απαιτήσεων από την παροχή υπηρεσιών στο πλαίσιο χορήγησης νομικής βοήθειας, με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, έργο της οποίας είναι αποκλειστικά η εκκαθάριση και διαδικασία εξόφλησης απαιτήσεων στο πλαίσιο χορήγησης νομικής βοήθειας στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους δεκαοκτώ (18) μήνες. Η διάταξη αυτή θεσπίστηκε διότι οι αυξημένες υποχρεώσεις του ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. σε συνδυασμό με τον σημαντικό όγκο των αιτήσεων για την καταβολή αποζημίωσης στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών νομικής βοήθειας απαιτούν ενίσχυση. Σε αυτό το πλαίσιο συγκροτείται η εν λόγω ομάδα εργασίας που θα απασχοληθεί με την εκκαθάριση και διαδικασία εξόφλησης απαιτήσεων στο πλαίσιο χορήγησης νομικής βοήθειας από υπαλλήλους του Υπουργείου Δικαιοσύνης, οι οποίοι για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, κατόπιν αιτήσεως και επιλογής τους, θα επικουρούν στην εκκαθάριση και στη διαδικασία εξόφλησης, λαμβάνοντας αμοιβή.

Στο **άρθρο 25** του νόμου προβλέπεται η καταβολή στους δικηγόρους των αποζημιώσεων για την παροχή νομικής βοήθειας. Με τη ρύθμιση αυτή αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά το πρόβλημα των καθυστερήσεων στην εξόφληση των αποζημιώσεων νομικής βοήθειας, δεδομένης της σώρευσης οφειλών του ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. στους δικαιούχους. Ήδη με τον ν. 5016/2023 (Α' 21) και τις διατάξεις των άρθρων 69 και 69 Α υπήρξε αποσυμφόρηση αλλά

όχι επαρκής, καθότι πολλοί δικαιούχοι δεν αξιοποίησαν τις διατάξεις για την πληρωμή του ογδόντα τοις εκατό (80%) για τα έτη 2019 -2022, ενώ έχουν μεσολαβήσει και οι εκκρεμότητες του 2023. Οι προαναφερθείσες διατάξεις ισχύουν τόσο για τους δικηγόρους που έχουν εκδώσει ειδικά γραμμάτια κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2019 έως 31.12.2022 αλλά δεν αξιοποίησαν τις διατάξεις του άρθρου 69 του ν. 5016/2023, όσο και για εκείνους που έχουν εκδώσει ειδικά γραμμάτια κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2023 έως 31.12.2023. Τα φορολογικά παραστατικά, εφόσον δεν έχουν εκδοθεί ήδη, και οι καταβαλλόμενες αποζημιώσεις αφορούν στο εκατό τοις εκατό (100%) του συνολικού ποσού αμοιβής των ειδικών γραμματίων. Προβλέπεται, επιπλέον, ρύθμιση και για τους δικηγόρους που έκαναν χρήση των διατάξεων του άρθρου 69 του ν. 5016/2023 ως προς το υπολειπόμενο είκοσι τοις εκατό (20%) του οφειλόμενου ποσού.

- **Θα μπορούσατε να παράσχετε πληροφορίες σχετικά με την ομάδα εργασίας για την αναθεώρηση του Κώδικα Δικηγόρων; Ποιες ανάγκες / προβλήματα στοχεύει να αντιμετωπίσει η μεταρρύθμιση αυτή;**

Την Πέμπτη 15 Φεβρουαρίου 2024, στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, συνεδρίασε η Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την αναμόρφωση του ν. 4194/2013 "Κώδικας Δικηγόρων" (Α'208). Σκοπός της συνάντησης ήταν η γνωριμία των μελών και η ανταλλαγή απόψεων επί του θέματος, καθώς και η συγκρότηση ομάδων εργασίας και ο ορισμός των εισηγητών για τη μεταρρύθμιση του Κώδικα Δικηγόρων. Επίσης, συμφωνήθηκε ότι:

α) όλα τα μέλη θα γνωρίζουν και θα συμμετέχουν στην εκπόνηση όλων των άρθρων, αλλά κάθε μέλος θα εισάγει τα άρθρα που αντιστοιχούν στην ομάδα εργασίας που έχει οριστεί.

β) με πρωτοβουλία του Προέδρου της Επιτροπής, χωρίστηκαν ξεχωριστές ομάδες εργασίας και ο καταμερισμός των καθηκόντων συγκροτήθηκαν ως εξής:

1. Η επεξεργασία των άρθρων 57 έως 86 "Αμοιβές και θεσμοί κοινωνικής αλληλεγγύης μεταξύ των δικηγόρων",
2. Η επεξεργασία των άρθρων 10 έως 22 "Απόκτηση του δικηγορικού επαγγέλματος - Άσκηση - Εξετάσεις.

3. Η επιμέλεια των άρθρων 6 έως 8 "Προϋποθέσεις για την ιδιότητα του δικηγόρου - Βλάβες - απώλεια και στέρηση της άδειας άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος".

4. Η επιμέλεια των άρθρων 34 έως 41 "Δικαιώματα και υποχρεώσεις του δικηγόρου" και η επιμέλεια των άρθρων 139 έως 159 "Πειθαρχικό δίκαιο".

5. Η σύνταξη των άρθρων 87 έως 132 "Δικηγορικοί σύλλογοι - εκλογές". Στην επόμενη συνεδρίαση θα συζητηθούν τα άρθρα της ομάδας εργασίας Α.

Η ως άνω επιτροπή συνεχίζει κανονικά τις συναντήσεις της και το νομοπαρασκευαστικό της έργο, το οποίο θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο 2024, και θα ακολουθήσει η κατάρτιση του σχετικού σχεδίου νόμου.

- ***Θα μπορούσατε, παρακαλώ, να ενημερώσετε για τη λειτουργία της Υπηρεσίας Δικαστικών Στατιστικών. Διαθέτει το Γραφείο το απαραίτητο προσωπικό, τα συστήματα πληροφορικής για να μπορέσει να λειτουργήσει; Έχουν ήδη παραχθεί στατιστικές στο πλαίσιο του νέου μηχανισμού;***

Το Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, προβλέπεται στο άρθρο 358 του ν. 4700/2020 (Α'127) και στο π.δ. 47/2022 (Α'114).

Σε ό,τι αφορά τα **πληροφοριακά** συστήματα, το Γραφείο διαθέτει ψηφιακή πλατφόρμα για την συλλογή και επεξεργασία των δικαστικών στατιστικών δεδομένων, μέσω της οποίας, πιστοποιημένοι δικαστικοί υπάλληλοι από όλες τις δικαστικές και εισαγγελικές υπηρεσίες της Χώρας, καταχωρούν τα στατιστικά στοιχεία που ζητούνται για τη μέτρηση της απόδοσης των δικαστηρίων και εισαγγελιών, καθώς και την εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας για παροχή στατιστικών. Το Γραφείο βρίσκεται ήδη σε λειτουργία και παράγει πληθώρα στατιστικών δεδομένων, με τροφοδότηση του απευθείας από τα δικαστήρια της χώρας (βλ. και την απάντηση στην αμέσως επόμενη ερώτηση). Ταυτόχρονα, γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης του Γραφείου Στατιστικών, η οποία κινείται σε τρεις πυλώνες:

1) Την **ανάπτυξη νέου ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος** για την υποστήριξη των αναγκών του Γραφείου, το οποίο βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης εφαρμογής και έχει προθεσμία υλοποίησης έργου 12 μήνες. Το σύστημα θα επιτρέπει τη συλλογή, επεξεργασία και διάδοση αξιόπιστων δεδομένων για τη δικαιοσύνη. Ειδικότερα, μέσω της χρήσης εξελιγμένων τεχνικών εργαλείων και σύγχρονων διαδικασιών Data Warehouse και Business

Intelligence (BI), θα συλλέγονται πρωτογενή δεδομένα από διαφορετικές πηγές, θα συνδυάζονται κατάλληλα με τη χρήση σύγχρονων εργαλείων και τεχνολογιών και θα πραγματοποιείται στατιστική ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων, με σκοπό την παροχή αξιόπιστων πληροφοριών στα αρμόδια στελέχη και τους εξουσιοδοτημένους εσωτερικούς χρήστες των αρμόδιων φορέων της Δικαιοσύνης. (βλ. την 6/2023 δημόσια σύμβαση ΕΣΠΑ, για την οποία υπήρξε προκήρυξη ανοικτού δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού, με αριθμό 289/01-08-2022).

2) Στις 08.12.2023 εκδόθηκε απόφαση ένταξης του έργου *"ΥΠΟ 3. Υπηρεσία υποστήριξης γραφείου συλλογής και επεξεργασίας και επεξεργασίας δικαστικών στατιστικών στοιχείων"* (κωδικός ΟΠΣ ΤΑ 5221487) **HelpDesk Just Stat** στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητα στο πλαίσιο της Δράσης ΑΔΑ "16575 - Επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης" (ΑΔΑ Ρ2ΚΩΗ-ΓΛΨ). Το ανωτέρω έργο, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU, αφορά στην **παροχή υπηρεσιών υποστήριξης προς το Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Δεδομένων** προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτάχυνση της οργάνωσης και της ομαλής λειτουργίας του Γραφείου. Στο πλαίσιο του έργου Just Stat, θα αξιοποιηθούν τα υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα και θα αναπτυχθούν μεθοδολογίες, εργαλεία και διαδικασίες (για τις περιπτώσεις όπου τα υφιστάμενα ανωτέρω πληροφοριακά συστήματα δεν έχουν αναπτυχθεί ή/και δεν είναι λειτουργικά), για συλλογή πρωτογενών δεδομένων από διαφορετικές πηγές. Τα πρωτογενή δεδομένα τα οποία θα συνδυάζονται κατάλληλα με χρήση σύγχρονων εργαλείων και μεθοδολογιών και θα πραγματοποιείται στατιστική ανάλυσή τους με σκοπό την παροχή αξιόπιστης πληροφόρησης στα αρμόδια στελέχη του ΥΔ αλλά και σε εξουσιοδοτημένους εσωτερικούς χρήστες των αρμόδιων φορέων της δικαιοσύνης.

Το έργο περιλαμβάνει τις εξής υπηρεσίες: 1. Υπηρεσίες υποστήριξης στην οργάνωση και λειτουργία του Γραφείου, 2. Υπηρεσίες υποστήριξης στη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων, 3. Υπηρεσίες εκπόνησης απαιτούμενων για τη χώρα εκθέσεων και αναφορών και adhoc εκθέσεων και αναφορών, 4. Υπηρεσίες Γραφείου Υποστήριξης (helpdesk) προς τους φορείς του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την ανταπόκρισή τους σε σχέση με τις υποχρεώσεις τους σε ότι αφορά στην παροχή στοιχείων και δεδομένων. Στόχος του έργου είναι η υποβοήθηση της οργάνωσης και η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του παραπάνω Γραφείου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και διαδικασιών που ορίζονται από το Προεδρικό Διάταγμα 47/2022. Αυτή τη στιγμή το έργο είναι στη φάση της Διακήρυξης.

3) Στελέχωση Γραφείου Συλλογής & Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων μέσω ΑΣΕΠ: Έχουν συσταθεί στο Γραφείο πέντε (5) θέσεις Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού με γνωστικό αντικείμενο τη Στατιστική, οι οποίες θα καλυφθούν από επιτυχόντες του Πανελλήνιου Γραπτού Διαγωνισμού του 2023. Σύμφωνα με το ΑΣΕΠ, μέσα στο επόμενο εξάμηνο θα εκδοθεί η σχετική προκήρυξη.

Καταπολέμηση της διαφθοράς

- Σε σχέση με τη σύσταση του 2023 προς την Ελλάδα να δημιουργήσει ένα ισχυρό ιστορικό διώξεων και τελεσίδικων αποφάσεων σε υποθέσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της διαφθοράς υψηλού επιπέδου, θα μπορούσατε να παράσχετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα σχέδια του Υπουργείου Δικαιοσύνης να συστήσει μια ομάδα εργασίας σχετικά με το θέμα αυτό το πρώτο τρίμηνο του 2024 (βλ. εισήγηση της Ελλάδας, σ. 15); Ποιο είναι το πεδίο εφαρμογής, το αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα, τα αναμενόμενα αποτελέσματα κ.λπ.-
- Παρακαλείσθε να παράσχετε την υπουργική απόφαση που εκδόθηκε (τον Μάρτιο) για τη σύσταση της ομάδας εργασίας σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του 2023 για το ιστορικό των διώξεων και των τελεσίδικων αποφάσεων [Υπουργείο Δικαιοσύνης].

Το Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων του Υπουργείου Δικαιοσύνης συλλέγει σε ετήσια βάση δικαστικά στατιστικά δεδομένα, μεταξύ άλλων, για ποινικές διώξεις και τελεσίδικες αποφάσεις σχετικά με υποθέσεις διαφθοράς, και ειδικότερα για τα παρακάτω αδικήματα:

- -Δωροδοκία αλλοδαπών (Άρθρο 236 παρ. 4 ΠΚ, άρθρο 22 ν. 4689/2020)
- -Ενεργητική δωροδοκία πολιτικών προσώπων (Άρθρο 159Α - ΠΚ)
- -Δωροδοκία ημεδαπών δημοσίων λειτουργών (Άρθρο 236 παρ. 1- 2 ΠΚ, άρθρο 22 ν. 4689/2020)
- -Ενεργητική δωροδοκία ημεδαπών δημοσίων λειτουργών (Άρθρο 236 παρ. 3 ΠΚ, άρθρο 22 ν. 4689/2020)
- -Ενεργητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα (Άρθρο 396 Ν 4619/2019 ΠΚ)
- -Ενεργητική δωροδοκία δικαστικών λειτουργών (Άρθρο 237 παρ. 2 ΠΚ)
- -Ενεργητική δωροδοκία δικαστικών λειτουργών από πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα (Άρθρο 237 παρ. 3 ΠΚ)
- -Δωροληψία υπαλλήλων διεθνών οργανισμών (Άρθρο 235 παρ. 5 ΠΚ, άρθρο 22 ν. 4689/2020)
- -Δωροληψία πολιτικών προσώπων (Άρθρο 159 - ΠΚ)

- -Δωροληψία ημεδαπών δημοσίων λειτουργών (Άρθρο 235 παρ. 1- 4 ΠΚ, άρθρο. 22 ν. 4689/2020)
- -Δωροληψία δικαστικών λειτουργών (Άρθρο 237 παρ. 1 ΠΚ)
- -Απάτη (Άρθρο 386 ΠΚ, άρθρο 24 παρ. 1– 3 ν. 4689/2020)
- -Ηλεκτρονική απάτη (Άρθρο 386Α ΠΚ, άρθρο 24 παρ. 1– 3 ν. 4689/2020)
- -Απάτη που αφορά χρηματοδότηση (Άρθρο 386Β ΠΚ, άρθρο 24 παρ. 1 ν. 4689/2020)
- -Διασυννοριακή απάτη σχετικά με τον Φ.Π.Α. (Άρθρο 23 ν. 4689/2020)
- -Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Νόμος 4557/2018)

Περαιτέρω, το Γραφείο συλλέγει σε ετήσια βάση και τις παρακάτω κατηγορίες δικαστικών στατιστικών στο πλαίσιο της σύμβασης PIF (ν. 4689/2020), σχετικά με αδικήματα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Απάτη - δαπάνες που δεν σχετίζονται με δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 24 ν. 4689/2020)
- Απάτη - δαπάνες που σχετίζονται με δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 24 ν. 4689/2020)
- Απάτη - έσοδα εκτός των εσόδων που προκύπτουν από τον ΦΠΑ (άρθρο 24 ν. 4689/2020)
- Απάτη - Έσοδα που προέρχονται από ιδίους πόρους ΦΠΑ (μόνο περιπτώσεις που συνδέονται με 2 ή περισσότερα Κράτη Μέλη ΚΑΙ συνολική ζημιά τουλάχιστον 10 εκατ. EUR) (άρθρο 23 ν. 4689/2020) Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης (άρθρο 25 ν. 4689/2020) Διαφθορά (άρθρο 22 ν. 4689/2020) Υπεξαίρεση (άρθρο 24 ν. 4689/2020)

Αναφορικά με τη σύσταση ομάδας εργασίας σχετικά με την παρακολούθηση των στατιστικών σε υποθέσεις διαφθοράς:

Δυνάμει της 20459/29.03.2024 απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης [Κωδικός Αριθμός Διαύγειας ΡΡΚ3Ω-5ΩΥ⁸] συστάθηκε Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο την παρακολούθηση, αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση στατιστικών επί υποθέσεων διαφθοράς.

⁸ Η απόφαση είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο της διαύγειας με κωδικό αριθμό ΡΡΚ3Ω-5ΩΥ. <https://diavgeia.gov.gr/decision/view/%CE%A1%CE%A1%CE%9A3%CE%A9-5%CE%A9%CE%A5>.

Η ομάδα αποτελείται από έναν αντεισαγγελέα Εφετών (αποσπασμένο στην Ειδική Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης), ένα Πρόεδρο Πρωτοδικών (αποσπασμένο στην Ειδική Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης), ένα Εισαγγελέα Πρωτοδικών (αποσπασμένο στην Ειδική Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης), ένα Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών, επίκουρο μέλος στο Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών και έναν υπάλληλο του Τμήματος Στατιστικής της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Χρέη γραμματέα έχουν ανατεθεί σε υπάλληλο της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Έργο της Ομάδας είναι η παρακολούθηση, αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση στατιστικών για υποθέσεις διαφθοράς, προκειμένου τα στατιστικά να συλλέγονται σε άμεσο χρόνο και να περιλαμβάνουν περισσότερα ποιοτικά χαρακτηριστικά ανάλογα με τη βαρύτητα των εγκλημάτων διαφθοράς που αφορούν. Η ομάδα, σε συνεργασία με την επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής της σύμβασης για το νέο ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα και με το Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας δικαστικών στατιστικών στοιχείων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, θα συμβάλλει στη διαμόρφωση των κανόνων παραμετροποίησης του ως άνω αναφερόμενου ψηφιακού συστήματος.

Η πρώτη συνεδρίαση της Ομάδας Εργασίας πραγματοποιήθηκε την 15.04.2024 στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Στη συνάντηση αυτή έγινε παρουσίαση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας συλλογής στατιστικών στοιχείων διαφθοράς του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας δικαστικών στατιστικών στοιχείων του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Επιπρόσθετα προτάθηκε η προσθήκη στην ανωτέρω ηλεκτρονική πλατφόρμα της συλλογής στατιστικών στοιχείων αδικημάτων διαφθοράς από την Οικονομική Εισαγγελία, με τις εξής επιλογές προς συμπλήρωση:

- εκκρεμείς υποθέσεις (οι υποθέσεις που βρίσκονται προς επεξεργασία στον Οικονομικό Εισαγγελέα και για τις οποίες γίνονται ακόμα ανακριτικές πράξεις/όταν έχει συνταχθεί πορισματική αναφορά από τον Επίκουρο Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος και η υπόθεση βρίσκεται στα χέρια του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος για δικές του ενέργειες-προς επεξεργασία)
- αρχειοθετημένες υποθέσεις
- υποθέσεις με ασκηθείσα δίωξη

- υποθέσεις που έχουν διαβιβασθεί στις Εισαγγελίες Πρωτοδικών (στην περίπτωση που προκύπτει πλημμέλημα ή όταν το κακούργημα δεν προκύπτει να είναι σε βάρος του Δημοσίου/ΟΤΑ/Ε.Ε.)
- δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων
- παρακολούθηση των υποθέσεων κατά το στάδιο της δίκης

Επίσης, προτάθηκε να υπάρξει διάκριση μεταξύ του αριθμού των εισερχόμενων υποθέσεων (έτους) και του αριθμού των λοιπών εισερχόμενων υποθέσεων (παρελθόντων ετών) για τα στατιστικά στοιχεία αδικημάτων διαφθοράς που θα αποστέλλει η Οικονομική Εισαγγελία. Τέλος την ηλεκτρονική πλατφόρμα συλλογής στατιστικών στοιχείων διαφθοράς, προτάθηκε να προστεθούν επιπλέον αδικήματα διαφθοράς, για τα οποία θα συλλέγονται στατιστικά στοιχεία όπως λ.χ. απιστία. Το έργο της ομάδας θα ολοκληρωθεί μέσα στους επόμενους μήνες.

• [εγγράφως] Μόλις είναι διαθέσιμα, παρακαλείστε να παράσχετε εγγράφως τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των διώξεων (ανοικτών και εκκρεμών), των τελεσίδικων αποφάσεων, των αθωωτικών αποφάσεων και των ποινών με αναστολή, κατά προτίμηση ανά κατηγορία αδικημάτων διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων διαφθοράς υψηλού επιπέδου.

Τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των διώξεων (ανοιχτές και εκκρεμείς), τις τελεσίδικες αποφάσεις, τις αθωωτικές ποινές και τις ποινές με αναστολή, κατά προτίμηση ανά κατηγορία αδικημάτων διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των υψηλού επιπέδου υποθέσεις διαφθοράς, για τα έτη 2017-2022, έχουν ήδη διαβιβαστεί προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την από 15.01.2024 συνεισφορά της Ελλάδος στο μηχανισμό του Κράτους Δικαίου.

Κάτωθι παραθέτουμε τα στοιχεία που αφορούν το έτος 2023:

Εισαγγελίες Πρωτοδικών 2023				
Ποινικές διώξεις	Δωροδοκία	Δωροληψία	Απάτη	Νομιμοποίηση Εσόδων
Ολοκληρωμένες	130	94	1154	2280
Σε εξέλιξη	28	16	1033	704
Παραπέμφθηκαν σε δίκη	9	12	972	771

Πρωτοδικεία 2023				
Αποφάσεις	Δωροδοκία	Δωροληψία	Απάτη	Νομιμοποίηση Εσόδων
Καταδικαστικές	12	4	436	323
Αθωωτικές	2	6	149	246
Εφετεία 2023				
Αποφάσεις	Δωροδοκία	Δωροληψία	Απάτη	Νομιμοποίηση Εσόδων
Καταδικαστικές	8	10	396	37
Αθωωτικές	4	4	137	22

- *Θα μπορούσατε να εξηγήσετε τους κανόνες για την ασυλία των μελών του Κοινοβουλίου και των μελών της κυβέρνησης και να παράσχετε πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή τους στην πράξη (συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων άρσης της ασυλίας, τον χρόνο που απαιτείται για την επεξεργασία των αιτήσεων, τα ένδικα μέσα κατά των αποφάσεων, τον αριθμό των ερευνών που ξεκίνησαν και των καταδικαστικών αποφάσεων);*

Όσον αφορά στα Μέλη του Κοινοβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 61 παρ. 1 του Συντάγματος, ο βουλευτής δεν καταδιώκεται ούτε εξετάζεται με οποιονδήποτε τρόπο για γνώμη ή ψήφο που έδωσε κατά την άσκηση των βουλευτικών του καθηκόντων. Σύμφωνα δε με την παρ. 2 του ίδιου ως άνω άρθρου, ο βουλευτής διώκεται μόνον για συκοφαντική

δυσφήμιση, κατά το νόμο, ύστερα από άδεια της Βουλής. Αρμόδιο για την εκδίκαση είναι το Εφετείο. Η άδεια θεωρείται ότι οριστικά δεν δόθηκε, αν η Βουλή δεν αποφανθεί μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες αφότου η έγκληση περιήλθε στον Πρόεδρο της Βουλής. Αν η Βουλή αρνηθεί να δώσει την άδεια ή αν περάσει άπρακτη η προθεσμία, η πράξη θεωρείται ανέγκλητη. Περαιτέρω, στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου 61 του Συντάγματος ορίζεται ότι ο βουλευτής δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας για πληροφορίες που περιήλθαν σ' αυτόν ή δόθηκαν από αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ούτε για τα πρόσωπα που του εμπιστεύθηκαν τις πληροφορίες ή στα οποία αυτός τις έδωσε.

Επίσης, **στο άρθρο 62 του Συντάγματος** ορίζεται ότι: “Όσο διαρκεί η βουλευτική περίοδος, ο βουλευτής δεν διώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με άλλο τρόπο περιορίζεται χωρίς άδεια του Σώματος. Επίσης δεν διώκεται για πολιτικά εγκλήματα βουλευτής της Βουλής που διαλύθηκε, από τη διάλυσή της και έως την ανακήρυξη των βουλευτών της νέας Βουλής. Η σχετική άδεια δίδεται από τη Βουλή υποχρεωτικά εφόσον η αίτηση της εισαγγελικής αρχής αφορά αδίκημα το οποίο δεν συνδέεται με την άσκηση των καθηκόντων ή την πολιτική δραστηριότητα του βουλευτή. Η Βουλή, με ευθύνη του Προέδρου της, αποφαινεται υποχρεωτικά σχετικά με το αίτημα μέσα σε τρεις μήνες αφότου η αίτηση του εισαγγελέα για δίωξη διαβιβάστηκε στον Πρόεδρο της Βουλής. Η τρίμηνη προθεσμία αναστέλλεται κατά τη διάρκεια των διακοπών της Βουλής. Δεν απαιτείται άδεια για τα αυτόφωρα κακούργηματα”.

Σημειώνεται ότι με τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2019 η σχετική άδεια δίδεται από τη Βουλή υποχρεωτικά εφόσον η αίτηση της εισαγγελικής αρχής αφορά αδίκημα, το οποίο δεν συνδέεται με την άσκηση των καθηκόντων ή την πολιτική δραστηριότητα του βουλευτή. Η ιδιότητα του βουλευτή καθορίζεται από τα άρθρο 3 και επόμενα του Κανονισμού της Βουλής.

Όσον αφορά στα Μέλη της Κυβέρνησης, Υπουργούς και Υφυπουργούς, σύμφωνα με το **άρθρο 86 παρ.1 του Συντάγματος**,⁹ μόνο η Βουλή έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη

⁹ Στο άρθρο 86 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

1. Μόνο η Βουλή έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως νόμος ορίζει. Απαγορεύεται η θέσπιση ιδιώνυμων υπουργικών αδικημάτων.
2. Δίωξη, ανάκριση, προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση κατά των προσώπων και για τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν επιτρέπεται χωρίς προηγούμενη απόφαση της Βουλής κατά την παράγραφο 3.
3. Αν στο πλαίσιο άλλης ανάκρισης, προανάκρισης, προκαταρκτικής εξέτασης ή διοικητικής εξέτασης

κατά όσων διατελούν ή διετελέσαν Μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί, για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως νόμος ορίζει [βλ. νόμο 3126/2003 «Ποινική Ευθύνη Υπουργών» (Α'66)].

Με τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2019 εξαλείφθηκε η ειδική παραγραφή για τα εγκλήματα μελών της κυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία η Βουλή μπορούσε να ασκήσει την αρμοδιότητά της μέχρι το πέρας της δεύτερης τακτικής συνόδου της βουλευτικής περιόδου που αρχίζει μετά την τέλεση του αδικήματος.

Σημειώνεται ότι σχετικά με την ερώτηση αυτή, περισσότερες πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία έχουν παρασχεθεί στις απαντήσεις που έχουν δοθεί από την

προκύψουν στοιχεία, τα οποία σχετίζονται με τα πρόσωπα και τα αδικήματα της προηγούμενης παραγράφου, αυτά διαβιβάζονται αμελλητί στη Βουλή από αυτόν που ενεργεί την ανάκριση, προανάκριση ή εξέταση.

3. Πρόταση άσκησης δίωξης υποβάλλεται από τριάντα τουλάχιστον βουλευτές. Η Βουλή, με απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, συγκροτεί ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή για τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, διαφορετικά, η πρόταση απορρίπτεται ως προδήλως αβάσιμη. Το πόρισμα της επιτροπής του προηγούμενου εδαφίου εισάγεται στην Ολομέλεια της Βουλής, η οποία αποφασίζει για την άσκηση ή μη δίωξης. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών. Με τη διαδικασία και την πλειοψηφία του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής η Βουλή μπορεί οποτεδήποτε να ανακαλεί την απόφασή της ή να αναστέλλει τη δίωξη, την προδικασία ή την κύρια διαδικασία.

4. Αρμόδιο για την εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων σε πρώτο και τελευταίο βαθμό είναι, ως ανώτατο δικαστήριο, Ειδικό Δικαστήριο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από έξι μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και επτά μέλη του Αρείου Πάγου. Τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου κληρώνονται, μετά την άσκηση δίωξης, από τον Πρόεδρο της Βουλής σε δημόσια συνεδρίαση της Βουλής, μεταξύ των μελών των δύο ανώτατων αυτών δικαστηρίων, που έχουν διορισθεί ή προαχθεί στο βαθμό που κατέχουν πριν από την υποβολή πρότασης για άσκηση δίωξης. Του Ειδικού Δικαστηρίου προεδρεύει ο ανώτερος σε βαθμό από τα μέλη του Αρείου Πάγου που κληρώθηκαν και μεταξύ ομοιόβαθμων ο αρχαιότερος. Στο πλαίσιο του Ειδικού Δικαστηρίου της παραγράφου αυτής λειτουργεί Δικαστικό Συμβούλιο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από δύο μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και τρία μέλη του Αρείου Πάγου. Τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου δεν μπορεί να είναι και μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου. Με απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου ορίζεται ένα από τα μέλη του που ανήκει στον Άρειο Πάγο ως ανακριτής. Η προδικασία λήγει με την έκδοση βουλεύματος.

Καθήκοντα εισαγγελέα στο Ειδικό Δικαστήριο και στο Δικαστικό Συμβούλιο της παραγράφου αυτής ασκεί μέλος της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου που κληρώνεται μαζί με τον αναπληρωτή του. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και για τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου ενώ το δεύτερο εδάφιο και για τον εισαγγελέα.

Σε περίπτωση παραπομπής προσώπου που είναι ή διετελέσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου συμπαραπέμπονται και οι τυχόν συμμετοχοί, όπως νόμος ορίζει.

5. Αν για οποιονδήποτε άλλο λόγο, στον οποίο περιλαμβάνεται και η παραγραφή, δεν περατωθεί η διαδικασία που αφορά δίωξη κατά προσώπου που είναι ή διετελέσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, η Βουλή μπορεί, ύστερα από αίτηση του ίδιου ή των κληρονόμων του, να συστήσει ειδική επιτροπή στην οποία μπορούν να μετέχουν και ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί για τον έλεγχο της κατηγορίας.

αρμοδία υπηρεσία του Κοινοβουλίου, από τη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων και από την Εισαγγελία.

- ***Μπορεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να ασκήσει δίωξη κατά μελών του Κοινοβουλίου και μελών της κυβέρνησης για εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της; Εάν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;***

Σύμφωνα με τον νόμο 4786/2021 «Εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/ 1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ρυθμίσεις για τη λειτουργία των δικαστηρίων και άλλες διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης» (Α' 43/23.3.2021), η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια για την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης των δραστών αξιόποινων πράξεων, οι οποίες θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον συγκεκριμένο νόμο έγινε ειδικότερη ρύθμιση θεμάτων που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Επίσης, με τον ν. 5026/2023 (Α'45), με σκοπό την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία του γραφείου των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων και τη διευκόλυνση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας της διεκπεραίωσης των υποθέσεων, κρίθηκε επιβεβλημένη η τροποποίηση των υφισταμένων του ν. 4786/2021 και η προσθήκη νέων διατάξεων που ρυθμίζουν α) τα τυπικά προσόντα του Ευρωπαίου Εισαγγελέα, β) τη δικονομική διαδικασία και γ) τον καθορισμό της αρμόδιας αρχής για την επίλυση των διαφωνιών μεταξύ ευρωπαϊκής και εθνικής εισαγγελικής αρχής (βλ. άρθρα 48 επ του ν. 5026/2023).

Όσον αφορά στη διαδικασία δίωξης των μελών του Κοινοβουλίου και της Κυβέρνησης, ισχύουν οι συνταγματικές διατάξεις που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ερώτηση (άρθρα 61, 62 και 86 του Συντάγματος). Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία στο ζήτημα αυτό έχει ακριβώς τις ίδιες αρμοδιότητες και εξουσίες που έχει και η Ελληνική Εισαγγελική Αρχή, σύμφωνα με τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις. Επομένως, η συνταγματική διαδικασία για τη χορήγηση άδειας για δίωξη μελών του κοινοβουλίου ή άσκηση δίωξης κατά των μελών της κυβέρνησης ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

- ***Θα μπορούσατε να παράσχετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του νόμου 5026/2023 για τις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων; Υπήρξαν ιδιαίτερες προκλήσεις ή καθυστερήσεις κατά τη μετάβαση στο νέο πλαίσιο; Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με τις ανησυχίες της κοινωνίας των πολιτών για τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και τη συχνή παράταση των προθεσμιών για την υποβολή δηλώσεων;***

Με τον ν. 5026/2023 «Υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες) και οικονομικών συμφερόντων...» (Α'45) επέρχεται ριζική αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου ελέγχου πόθεν έσχες, το οποίο ίσχυε επί 20 έτη. Ειδικότερα, με τον νέο νόμο επέρχονται πολύ σημαντικές μεταβολές ως προς τη λειτουργία του συστήματος ελέγχου σε όλα τα επίπεδα: ως προς την προετοιμασία υποβολής των δηλώσεων (άρθρα 1-17, 24), την υποβολή δηλώσεων (άρθρα 18-23), τον έλεγχο των δηλώσεων (άρθρα 25-32) και τις κυρώσεις (άρθρα 33-42).

Μεταξύ άλλων, ο νόμος αυτός στοχεύει στην απαλλαγή των υπόχρεων από την περιττή ταλαιπωρία συλλογής των απαιτούμενων στοιχείων της δήλωσης (όπως βεβαιώσεις από κάθε τράπεζα για το υπόλοιπο των λογαριασμών, πιστωτικών καρτών), συμβάλλει στην αύξηση του αριθμού των κατ' έτος ελεγχόμενων δηλώσεων, μέσω της εισαγωγής ετήσιου ελεγκτικού στόχου από την Επιτροπή Ελέγχου, ενώ αποφεύγεται η πολυδιάσπαση του ελεγκτικού έργου, μέσω της αποκλειστικής αρμοδιότητας ενός μόνο οργάνου και συγκεκριμένα της Επιτροπής Ελέγχου του άρθρου 25 του νόμου, και μέσω των οδηγιών και κατευθύνσεων που η Επιτροπή αρμοδίως διατυπώνει, είτε ο έλεγχος διενεργείται από αυτή είτε από τα ειδικά ελεγκτικά όργανα.

Ωστόσο, κατά την πρώτη υλοποίηση του νόμου εμφανίστηκαν δυσχέρειες, που σχετίζονται κυρίως με ζητήματα διαλειτουργικότητας (διασύνδεση των Τραπεζών με το ΟΠΣ του Πόθεν Έσχες).

Για τον λόγο αυτόν, με το άρθρο 119 του ν. 5072/2023 (Α'198) προβλέφθηκε παράταση της προθεσμίας υποβολής των δηλώσεων (αρχικών και ετησίων) μέχρι 30.06.2024, προκειμένου

να επιλυθούν τα προβλήματα αυτά και να λειτουργήσει το σύστημα επαρκώς, χωρίς προβλήματα και καθυστερήσεις. Η παράταση αυτή στοχεύει στην καλύτερη αντιμετώπιση των τεχνικών ζητημάτων και δυσχερειών που παρουσιάστηκαν κατά την πρώτη εφαρμογή του συστήματος, προκειμένου, όταν το σύστημα του νέου νόμου τεθεί σε πλήρη εφαρμογή, αυτό να είναι πλήρως λειτουργικό και αξιόπιστο, χωρίς δυσλειτουργίες και καθυστερήσεις. Μόνο με τον τρόπο αυτό μπορεί να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στους ελέγχους. Περισσότερες πληροφορίες για την πορεία εφαρμογής και το επίπεδο υλοποίησης του νέου νόμου έχουν παρασχεθεί από την αρμόδια Επιτροπή Ελέγχου του άρθρου 25 του ν. 5026/2023, η οποία εργάζεται άοκνα και συστηματικά προς την κατεύθυνση της πλήρους και αποτελεσματικής λειτουργίας του νέου συστήματος ελέγχου.

- ***Θα μπορούσατε να επισημάνετε τυχόν πρόσφατα μέτρα ή καλές πρακτικές που ελήφθησαν για τη στήριξη της εφαρμογής της νομοθεσίας για την προστασία των πληροφοριοδοτών;***
- ***Έχετε πληροφορίες σχετικά με την πιθανή επέκταση του πεδίου εφαρμογής του νόμου για την προστασία των πληροφοριοδοτών στο εθνικό δίκαιο;***

Με τον ν. 4990/2022 «Προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2019 (L 305) και λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις».(Α'210) μεταφέρθηκε και ενσωματώθηκε στην εσωτερική μας έννομη τάξη η Οδηγία 2019/2937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης¹⁰.

10. Κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 24 του νόμου έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα οι κάτωθι κανονιστικές πράξεις, που απαιτούνται για την εφαρμογή του ν. 4990/2022 και την εξειδίκευση περαιτέρω τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων: 1. η 39228/04.08.2023 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, η οποία δημοσιεύτηκε την 10.08.2023 (Β'5044), 2. η 47312/2023 (Β'6944) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Εσωτερικών και 3. η ΓΓΑΔΔΤ 329/6770/19-04-2023 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδόθηκε μετά από γνώμη του Διοικητή της ΕΑΔ. Η έκδοση των υπόλοιπων υπουργικών αποφάσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης αποτελεί προτεραιότητα και θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων μηνών.

Πολύ σημαντική εξέλιξη σε σχέση με την προστασία των πληροφοριοδοτών αποτελεί το άρθρο 20 του ν. 5095/2024 (Α' 40), με το οποίο εντάχθηκε το αδίκημα της δωροδοκίας στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του ν. 4990/2022. Συγκεκριμένα, με τη ρύθμιση αυτή επεκτάθηκε το προστατευτικό πλαίσιο του ν. 4990/2022 και στα πρόσωπα που καταγγέλλουν αδικήματα δωροδοκίας, δωροληψίας και εμπορίας επιρροής (και όταν τελούνται από νομικά πρόσωπα). Η ρύθμιση αυτή είναι σύμφωνη με την παρ. 2 του άρθρου 2 της ως άνω Οδηγίας 2019/1937, η οποία καταλείπει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επέκτασης του πεδίου εφαρμογής με βάση το εθνικό δίκαιο. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του ν. 5095/2024, οι πολίτες που καταγγέλλουν τα συγκεκριμένα αδικήματα δωροδοκίας και εμπορίας επιρροής, όπως τυποποιούνται στα άρθρα 159, 159Α, 235, 236, 237, 237Α και 396 του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, Α' 95) και στο άρθρο 134 του ν. 5090/2024 (Α' 30), εντάσσονται πλέον στις προβλέψεις και στο προστατευτικό πεδίο του ν. 4990/2022 (ιδίως στην ανωνυμοποιημένη καταγγελία σε πλατφόρμα). Επιπρόσθετα, με τον τρόπο αυτό ικανοποιείται και σχετική σύσταση του ΟΟΣΑ για την επέκταση του πεδίου της Οδηγίας 2019/1937 και στα αδικήματα διεθνούς δωροδοκίας (σύσταση 2 ΟΟΣΑ, Εφαρμογή της Σύμβασης Κατά της Δωροδοκίας του ΟΟΣΑ, έκθεση φάσης 4, Μάρτιος 2022).

Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία για την ενίσχυση της προστασίας των προσώπων που καταγγέλλουν αδικήματα δωροδοκίας, δωροληψίας και εμπορίας επιρροής, καθώς το ενδεχόμενο αποκάλυψης των στοιχείων τους και η πιθανότητα εμπλοκής τους σε ποινική διαδικασία, σε συνδυασμό με τον φόβο για την επιβολή αντιποίνων, αποτελούσαν ανασταλτικό παράγοντα για την καταγγελία της διαφθοράς και την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος.

- ***Θα μπορούσατε να παράσχετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την καθυστερημένη ανάπτυξη του Μητρώου Δώρων μετά την υπουργική απόφαση 18552/2023 του Νοεμβρίου 2023 (από το Υπουργείο Εσωτερικών) σχετικά με το θέμα αυτό; Ποιά είναι τα επόμενα βήματα;***
- ***Παρακαλείσθε να παράσχετε την κατάσταση/ενημέρωση σχετικά με το Μητρώο Δώρων μετά την Υπουργική Απόφαση του Νοεμβρίου 2023.***

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 14 έως 19 του ν. 4829/2021 (Α' 166) και την κατ' εξουσιοδότηση αυτού 18552/08.11.2023 Υπουργική Απόφαση (Β' 6427), τα αντικείμενα που προσφέρονται ως δώρα στα μέλη της Κυβέρνησης και τους Υφυπουργούς, περιέρχονται στην κυριότητα του Δημοσίου και τελούν υπό τη διοίκηση και τη διαχείριση της Προεδρίας της Κυβέρνησης, καταχωρίζονται δε σε Ειδικό Ηλεκτρονικό Βιβλίο, εφόσον: α) Η εκτιμώμενη αξία τους υπερβαίνει τα διακόσια (200) ευρώ, β) Η εκτιμώμενη αξία είναι έως και διακόσια (200) ευρώ ή πρόκειται για αναλώσιμα αγαθά, εφόσον το μέλος της Κυβέρνησης ή ο Υφυπουργός στον οποίο προσφέρθηκε το δώρο δηλώσει ότι επιθυμεί να περιέλθει αυτό στην κυριότητα του Δημοσίου, γ) Πρόκειται για αντικείμενα με ιδιαίτερη εθνική, ιστορική, πολιτιστική ή καλλιτεχνική αξία, ανεξάρτητα από την αξία τους.

Με την ως άνω υπουργική απόφαση καθορίζονται, επίσης, οι προϋποθέσεις, οι διαδικασίες και οι τεχνικές προδιαγραφές για την καταχώριση και δημοσιοποίηση των δώρων αυτών (Περιλαμβάνει τη διαδικασία υποβολής δηλώσεων, τον προσδιορισμό της αξίας των δώρων από επιτροπή, τη διαχείριση και αξιοποίησή τους και την ετήσια δημοσίευση ενός καταλόγου στον ιστότοπο της Προεδρίας της Κυβέρνησης).

Μετά τη συνεδρίαση της σχετικής Επιτροπής, που συστάθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 19 του ν. 4829/2021 και σύμφωνα με το άρθρο 7 της υπ' αριθ. 18552/08.11.2023 Υπουργικής Απόφασης, δημοσιοποιήθηκε ο σχετικός κατάλογος αντικειμένων, ο οποίος και αποτελεί απόσπασμα του Ειδικού Ηλεκτρονικού Βιβλίου. Ο κατάλογος περιέχει τα δώρα τα οποία προσφέρθηκαν κατά τα έτη 2022-2023 και, σύμφωνα με την 4753/08.05.2024 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Πρωθυπουργού, δημοσιοποιήθηκε στον διαδικτυακό τόπο της Προεδρίας της Κυβέρνησης : Κατάλογος αντικειμένων που προσφέρθηκαν ως δώρα στα μέλη της Κυβέρνησης και στους Υφυπουργούς κατά τα έτη 2022-2023 (https://www.primeminister.gr/wp-content/uploads/2024/05/katalogos_2022-2023.pdf)

- ***Υπάρχουν άλλες τρέχουσες ή σχεδιαζόμενες πολιτικές ή νομοθετικές εξελίξεις στον τομέα της πρόληψης ή καταστολής της διαφθοράς που θα θέλατε να επισημάνετε;***

Στο άρθρο 49 του ν. 5108/2024 **«Ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, χωροταξική αναδιάρθρωση των δικαστηρίων της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης και λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης» (Α'65)**, προβλέπεται η **κατάργηση της παρ. 5 του άρθρου 24 του ν. 4689/2020 (Α'103)**, σε περιπτώσεις τέλεσης περιουσιακών αδικημάτων που στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό προβλέπει τα ακόλουθα: Η παρ. 5 του άρθρου 24 του ν. 4689/2020 (Α' 103), περί των επικουρικών διατάξεων για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντικαθίσταται ως εξής: «5. Στα αδικήματα που τελούνται σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε αυτά τυποποιούνται στον παρόντα νόμο, είτε στις γενικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, δεν εφαρμόζονται οι παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 381 οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 405 του Ποινικού Κώδικα.». Τούτο σημαίνει ότι **δεν θα προβλέπεται πλέον λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου λόγω αποκατάστασης της οικονομικής ζημίας**, αλλά θα επιβάλλεται ποινή, έστω μειωμένη σε κάθε περίπτωση τέλεσης των εν λόγω αδικημάτων, έστω και αν ακολούθησε αποκατάσταση της ζημίας.

Επιπλέον, με το **άρθρο 39** του ως άνω νόμου **τροποποιήθηκε το άρθρου 16B του ν. 4786/2021 «Ευρωπαϊκή Εισαγγελία» (Α' 45)**, με την κατάργηση του ενδιάμεσου σταδίου της παραπομπής σε πλημμελήματα αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, που διώκονται αυτεπαγγέλτως. Ειδικότερα, το άρθρο 39 ορίζει ότι «Στην παρ. 2 του άρθρου 16B του ν.4 786/2021 (Α'43), περί της άσκησης ποινικής δίωξης από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα, επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις: α) το τέταρτο εδάφιο αντικαθίσταται, β) το πέμπτο εδάφιο καταργείται και η παρ. 2 διαμορφώνεται ως εξής: «2. Η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 13 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, με παραγγελία προς τον ανακριτή για λήψη απολογίας του κατηγορουμένου και υποβολή κατηγορητηρίου που περιέχει όλα τα περιστατικά που συνιστούν αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της αποδιδόμενης στον κατηγορούμενο αξιόποινης πράξης, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό της. Η ποινική δίωξη ασκείται με μόνη την υποβολή του κατηγορητηρίου προς τον ανακριτή, όταν ζητείται η έκδοση

εντάλματος σύλληψης χωρίς προηγούμενη κλήση για απολογία. Σε περίπτωση σύλληψης πριν από την αμετάκλητη παραπομπή σε δίκη, η δικογραφία επιστρέφεται στον ανακριτή για λήψη της απολογίας. Στα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019, Α' 96).»

Η ως άνω τροποποίηση ζητήθηκε από το Ελληνικό Γραφείο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με στόχο τη διευκόλυνση και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην Ελληνική Δημοκρατία. Ειδικότερα, με τη ρύθμιση αυτή καταργείται η υποχρέωση του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα, στις περιπτώσεις των πλημμελημάτων, να καλεί τον κατηγορούμενο να λάβει την απολογία του, ενώ έχουν ήδη ληφθεί ανωμοτί καταθέσεις κατά την προκαταρκτική εξέταση, προτού- εάν συντρέχει περίπτωση- παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται άσκοπες επαναλήψεις δικονομικών ενεργειών και ευθυγραμμίζονται οι ρυθμίσεις για την άσκηση ποινικής δίωξης από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία επί πλημμελημάτων, με αυτές που ισχύουν για την άσκηση δίωξης επί πλημμελημάτων στις εθνικές υποθέσεις. Επομένως, όπως ορίζεται πλέον ρητώς, στα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα, σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Μέσα ενημέρωσης

- *Έχετε κάποια ενημέρωση σχετικά με τα μέτρα για την αντιμετώπιση περιπτώσεων παρακολούθησης δημοσιογράφων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης παράνομου κατασκοπευτικού λογισμικού; Έχει εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα που προβλέπεται στο άρθρο 13 του νόμου 5002/2022;*

Οι ελληνικές αρχές, όταν έλαβαν γνώση της χρήσης παράνομου λογισμικού παρακολούθησης και διαπίστωσαν ελλείψεις στο υπάρχον νομικό πλαίσιο, έλαβαν άμεσα μέτρα για την διόρθωση θεσμικών ανεπαρειών.

Με τον ν. 5002/2022 «Διαδικασία άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, κυβερνοασφάλεια και προστασία προσωπικών δεδομένων πολιτών». (ΦΕΚ Α 228/9.12.2022) η Ελλάδα απέκτησε ένα από τα αυστηρότερα πλαίσια ρύθμισης στην Ευρώπη σχετικά με την άρση προστασίας ιδιωτικότητας. Επιπλέον πριν την ψήφιση του νομοσχεδίου ενημερώθηκαν τόσο ο αρμόδιος Επίτροπος της ΕΕ όσο και η επιτροπή PEGA του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Στόχοι του νομοθέτη ήταν:

1. Η θωράκιση της διαδικασίας άρσης απορρήτου των επικοινωνιών.
2. Η βελτιστοποίηση της δράσης της Ε.Υ.Π.
3. Η άμεση απαγόρευση εμπορίας, κατοχής και χρήσης απαγορευμένων λογισμικών παρακολούθησης.
4. Η θέσπιση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού νομικού πλαισίου για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών.
5. Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της εξωστρέφειας της Ε.Υ.Π.
6. Η καταπολέμηση της εμπορίας, κατοχής και χρήσης απαγορευμένων λογισμικών παρακολούθησης.

Ο νόμος 5002/2022 προβλέπει στο άρθρο 12, προσθέτοντας νέο άρθρο 370 ΣΤ στον Ποινικό Κώδικα, απαγόρευση της προμήθειας προς χρήση και διακίνηση λογισμικών ή συσκευών παρακολούθησης, με δυνατότητα υποκλοπής, καταγραφής και κάθε είδους αθέμιτης άντλησης περιεχομένου ή και δεδομένων επικοινωνίας.

Στο **άρθρο 13** προβλέπεται μόνο **κατ' εξαίρεση η προμήθεια λογισμικών και συσκευών παρακολούθησης από το Δημόσιο** και μόνο υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται με προεδρικό διάταγμα. Ειδικότερα, στο άρθρο αυτό ορίζεται με προεδρικό διάταγμα μετά από

πρόταση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης και Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι επιτρεπτή η σύναψη συμβάσεων εκ μέρους κρατικών δομών ήτοι της Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (Ε.Υ.Π) και της Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) της Ελληνικής Αστυνομίας για λόγους εθνικής ασφάλειας, σύμφωνα με τη διαδικασία και τα ειδικότερα οριζόμενα στα άρθρα 4, 5 και 8 του ν. 5002/2022 και της Διεύθυνση Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών (Δι.Δ.Α.Π) της Ελληνικής Αστυνομίας για λόγους διακρίβωσης εγκλημάτων, διασφάλιση της τήρησης της αρχής αναλογικότητας από την προμήθεια και χρήση τους, με σκοπό να μη θίγεται η ιδιωτική ζωή και η προσωπικότητα του υποκειμένου των δεδομένων και των εν γένει συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών, παρά μόνο στο πλαίσιο του δευτέρου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 19 του Συντάγματος, για λόγους που ανάγονται στην προστασία της εθνικής ασφάλειας και στην διακρίβωση των εγκλημάτων που προβλέπονται στις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 6 ν. 5002/2022.

Στη παρούσα φάση το σχέδιο προεδρικού διατάγματος είναι υπό εκπόνηση. Όταν ολοκληρωθεί θα υποβληθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας προς επεξεργασία και γνωμοδότηση πριν την έκδοσή του.

Περαιτέρω, με τον ν. 5002/2022 ξεκίνησε μια προσπάθεια πρόληψης νέων φαινομένων παραβίασης της κυβερνοασφάλειας. Σε ένα δεύτερο στάδιο τα μέτρα της κυβερνοασφάλειας τέθηκαν στο επίκεντρο του νέου νόμου 5086/2024 «Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 23/14.02.2024). Με τον νόμο αυτό προβλέπεται η οργάνωση ενός λειτουργικού συστήματος σχετικά με την κυβερνοασφάλεια, μέσω του εκσυγχρονισμού και της ενίσχυσης των δυνατοτήτων της αρμόδιας Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας, η οποία καθίσταται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η άσκηση των καθηκόντων της. Ταυτόχρονα στοχεύει στη διατήρηση και ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στις ψηφιακές υπηρεσίες, μέσω του καθορισμού ενός διαφανούς πλαισίου ρόλων, ευθυνών και λογοδοσίας για την εμπιστευτικότητα, διαθεσιμότητα και ακεραιότητα των δεδομένων κρίσιμων ψηφιακών συστημάτων.

Όσον αφορά στην ποινική διαδικασία, η υπόθεση βρίσκεται υπό δικαστική διερεύνηση σχετικά με τις υποκλοπές με την χρήση του παράνομου λογισμικού predator, η οποία αναβαθμίστηκε από τον Οκτώβριο του 2023 με σχετική παραγγελία της Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου και τέθηκε σε επεξεργασία από Αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου, ώστε να

εξασφαλιστεί η βέλτιστη και ταχύτερη διερεύνηση της υπόθεσης από έμπειρους δικαστικούς λειτουργούς. Σημειωτέον ότι οι αρμόδιες δικαστικές αρχές δρουν πλήρως ανεξάρτητα κατά την άσκηση του δικαιοδοτικού τους έργου δεδομένης της ισχυρής διάκρισης εξουσιών που καθιερώνεται στο ελληνικό Σύνταγμα.

• *Υπάρχουν εξελίξεις σχετικά με τις στρατηγικές προσφυγές κατά της δημόσιας συμμετοχής (SLAPP); Ποια μέτρα και δράσεις λαμβάνετε για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου SLAPP; Σε ποιες ενέργειες προτίθεστε να προβείτε για την εφαρμογή των διαφόρων πτυχών της σύστασης κατά των SLAPPs που εξέδωσε η Επιτροπή; Μεταξύ άλλων, θα ορίσετε ένα "σημείο επαφής" για την καταπολέμηση των SLAPPs; Εάν ναι, μέχρι πότε; Πότε θα παράσχετε πληροφορίες στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης κατά των SLAPPs σύμφωνα με το σημείο 34, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που αναφέρονται στο σημείο 31;*

Το ελληνικό δίκαιο, σε εναρμόνιση προς τη Σύσταση 2022/758 της Επιτροπής της 27.4.2022 “σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού(«στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)", αλλά και σε συμφωνία προς το γενικότερο πνεύμα της Οδηγίας anti-slapp που υιοθετήθηκε προσφάτως, προβλέπει ένα πλέγμα διατάξεων (αστικού και ποινικού δικαίου) εξαιρετικά προστατευτικό υπέρ του τύπου και της δημοσιογραφίας εν γένει, αλλά και υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης γενικότερα. Ειδικότερα, εδώ και περισσότερα έτη το ελληνικό δίκαιο προβλέπει ένα αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο για την έγερση αγωγών αποζημίωσης κατά των δημοσιογράφων, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση της άσκησης του δημοσιογραφικού λειτουργήματος, την προαγωγή της ελευθερίας της έκφρασης, καθώς και την αποθάρρυνση από την έγερση καταχρηστικών αγωγών. Κατ' αρχάς, σε περίπτωση έγερσης αγωγής για αδίκημα δια του τύπου (εν ευρεία εννοία) τελούμενο, προβλέπεται **υποχρεωτικό στάδιο προδικασίας**, η μη τήρηση της οποίας έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης. Πέραν τούτου, σε περίπτωση βάσιμων αγωγών, υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη για τον καθορισμό **εύλογης, και όχι υπερβολικής ή καταχρηστικής, αποζημίωσης**. Επίσης, με την πρόσφατη **κατάργηση του**

αδικήματος της απλής δυσφήμισης από τον Ποινικό Κώδικα το προστατευτικό νομοθετικό πλαίσιο υπέρ του Τύπου διευρύνεται ακόμη περισσότερο, καθώς δεν μπορεί να γίνει πλέον δεκτή αγωγή αποζημίωσης επί τη βάση του αδικήματος της απλής δυσφήμισης. **Τα πρόσφατα στατιστικά των δικαστηρίων** (ετών 2022 και 2023) σχετικά με τα αδικήματα τελούμενα διά του τύπου, τα οποία συγκεντρώνονται από το Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, αποδεικνύουν περίτρανα ότι δεν τίθεται ζήτημα αγωγών slapps στην Ελλάδα, ούτε σε επίπεδο καταχρηστικών διαδικασιών, ούτε σε επίπεδο καταχρηστικών αποζημιώσεων.

Ειδικότερα:

I. Η ισχύουσα προδικασία για το παραδεκτό των αγωγών κατά του τύπου (παρ. 5 του άρθρου μόνου του ν. 1178/1981, Α' 187):

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο περί αστικής ευθύνης του Τύπου (εδάφια α' έως δ' της παρ. 5 του ν. 1178/1981, Α' 187, **όπως η εν λόγω παράγραφος αντικαταστάθηκε με το άρθρο 37 παρ. 2 του ν. 4356/2015, Α' 181**), προβλέπεται και ισχύει από το 2015 προκαταρκτική διαδικασία για το παραδεκτό των εν λόγω αγωγών για προσβολή της τιμής και της υπόληψης από τον Τύπο. **Ο όρος «Τύπος» νοείται υπό ευρεία έννοια, περιλαμβάνει δηλαδή αδικήματα κατά δημοσιογράφων και μέσω μαζικής ενημέρωσης εν γένει (εφημερίδες, περιοδικά, τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, ηλεκτρονικές ιστοσελίδες κλπ.).** Η παράλειψη της προδικασίας έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης, από το δικαστήριο.

Ειδικότερα:

1. Η προδικασία θεσπίστηκε για πρώτη φορά το 2015 (με το άρθρο 37 παρ. 2 του ν. 4356/2015) και ισχύει έκτοτε.
2. Πρέπει να τηρηθεί πριν από την άσκηση της αγωγής, η οποία σε διαφορετική περίπτωση απορρίπτεται ως απαράδεκτη.
3. Διαδικασία:
 - α. Ο θιγόμενος υποχρεούται με εξώδικη αίτησή του προς τον δημοσιογράφο ή τον συντάκτη εν γένει του δημοσιεύματος ή, αν ο συντάκτης είναι άγνωστος, στον εκδότη να ζητεί την *in natura* αποκατάσταση της προσβολής.
 - β. Η επανόρθωση συνίσταται στη δημοσίευση της αποκαταστατικού κειμένου, το οποίο υποδεικνύεται από τον προσβληθέντα.

γ. Στο κείμενο αναφέρονται οι λέξεις ή φράσεις του δημοσιεύματος που κρίθηκαν προσβλητικές και πρέπει να αποσυρθούν, καθώς και οι λόγοι για της οποίους η εν λόγω αναφορά ήταν προσβλητική για τον θιγόμενο.

4. Πότε θεωρείται ότι επήλθε πράγματι η αποκατάσταση:

α. Οι ανωτέρω μέσα σε 10 ημέρες ή στο επόμενο τεύχος, οφείλουν να δημοσιεύσουν το αποκαταστατικό δημοσίευμα σε ανάλογη σελίδα και θέση και σε έκταση και ανάλογο μέγεθος.

β. Να κοινοποιήσουν το αποκαταστατικό δημοσίευμα στον ενδιαφερόμενο.

5. Συνέπεια της *in natura* αποκατάστασης

Εάν η αποκατάσταση λάβει χώρα σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν μπορεί να υπάρξει αξίωση για καταβολή αποζημίωσης, εκτός από 2 περιπτώσεις εξαιρέσεων που προβλέπεται στη διάταξη.

6. Η ανωτέρω προδικασία λειτουργεί εξαιρετικά αποτρεπτικά στην άσκηση καταχρηστικών αγωγών κατά των δημοσιογράφων και των μέσων ενημέρωσης εν γένει, δεδομένου ότι: α) καθιερώνεται ως υποχρεωτική για τον ενάγοντα, δεδομένου ότι σε περίπτωση παράλειψής της, η αγωγή απορρίπτεται από το δικαστήριο ως απαράδεκτη, β) καθιερώνει τη δυνατότητα αποκατάστασης της ζημίας με δημοσίευμα ικανοποιητικό για τον ενάγοντα, η οποία στη συνέχεια συρρικνώνει σημαντικά τη δυνατότητα άσκησης αγωγής για χρηματική αποζημίωση.

Σημειώνεται ότι η νομολογία των δικαστηρίων είναι εξαιρετικά αυστηρή σε σχέση με την τήρηση της ως άνω προϋπόθεσης, με αποτέλεσμα να απορρίπτονται και αυτεπαγγέλτως ως απαράδεκτες οι αγωγές, εφόσον δεν έχει τηρηθεί η ως άνω προδικασία¹¹.

II. Η πρόβλεψη του νόμου για εύλογη χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του θιγόμενου προσώπου:

Ακόμη και στις περιπτώσεις βάσιμων αγωγών, το ελληνικό δίκαιο προβλέπει τα κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη από το δικαστήριο, προκειμένου η χρηματική αποζημίωση για ηθική βλάβη που τελικώς επιδικάζεται στον ζημιωθέντα να είναι μεν δίκαιη, αλλά όχι υπέρογκη ή καταχρηστική.

Η αποζημίωση αυτή πρέπει να είναι εύλογη (αναλογική) (άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα).

11 Βλ. σχετικά Εφετείο Αθηνών 5164/2022, ΠΠρωτοδικείο Αθηνών 2718/2017 κ.ά.

Για τον λόγο αυτόν, το δικαστήριο κατά την επιδίκαση της χρηματικής ικανοποίησης στον ενάγοντα υποχρεούται να λάβει υπόψη (παρ. 2 του άρθρου μόνου του ν. 1178/1981, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 37 του ν. 4356/2015 (ΦΕΚ Α 181/24.12.2015), μεταξύ άλλων, εκτός από τις επιπτώσεις του δημοσιεύματος στον αδικηθέντα και στο οικογενειακό, κοινωνικό και επαγγελματικό του περιβάλλον, το μέγεθος της υπαιτιότητας του εναγόμενου, τις περιστάσεις υπό τις οποίες διαπράχθηκε η αδικοπραξία, και την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των διαδίκων.

Οι ανωτέρω διατάξεις και η βάσει αυτών διαμορφωθείσα νομολογία των Δικαστηρίων, λειτουργούν αποθαρρυντικά ως προς την άσκηση καταχρηστικών αγωγών κατά δημοσιογράφων και ΜΜΕ εν γένει, αφού, ανεξαρτήτως του ύψους του αγωγικού αιτήματος, το ποσό που τελικά επιδικάζεται από τα δικαστήρια είναι πάντοτε εύλογο και ανταποκρινόμενο στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση των μερών. Πράγματι, τα δικαστήρια λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την οικονομική κατάσταση των διαδίκων κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης, όπως προκύπτει από τα σχετικά στατιστικά στοιχεία των δικαστηρίων που έχουν διαβιβασθεί στο Γραφείο Νομολογίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και ιδίως τη σχετική στήλη που δείχνει τα ποσά των αποζημιώσεων που επιδικάστηκαν από τα δικαστήρια σε σχέση με τα ποσά που ζητήθηκαν ως αποζημίωση από τους ενάγοντες (βλ. κατωτέρω υπό IV).

III. Η κατάργηση της απλής δυσφήμισης του άρθρου 362 ΠΚ (άρθρο 138 ν. 5090/2024 (Α' 30)).

Πρέπει, επίσης, να καταστεί σαφές ότι άμεση συνέπεια της κατάργησης της απλής δυσφήμισης στο επίπεδο του ποινικού δικαίου είναι ότι καθίσταται ακόμη δυσκολότερη η επιδίωξη αποζημίωσης στα **πολιτικά δικαστήρια** με την έγερση αγωγής, αφού πλέον οι αγωγές που ασκούνται κατά δημοσιογράφων επί τη βάσει παράνομης συμπεριφοράς που συνιστά απλή δυσφήμιση θα απορρίπτονται. Σχετικά με την κατάργηση του αδικήματος της απλής δυσφήμισης και του προστατευτικού αποτελέσματος που η κατάργηση αυτή συνεπάγεται υπέρ της ακώλυτης άσκησης του δημοσιογραφικού λειτουργήματος: βλ. ανωτέρω σελ.9 επ..

V. Στατιστικά στοιχεία – Συμπεράσματα:

Σε συμμόρφωση προς τη σύσταση 2022/758 της Επιτροπής της 27.4.2022 “σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»), τα στατιστικά στοιχεία που προβλέπονται στο σημείο 31 της Σύστασης σχετικά με τα αδικήματα που τελούνται διά του τύπου¹² εισφέρονται ήδη στο Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών του Υπουργείου Δικαιοσύνης (JustStat) από τα μεγαλύτερα Πρωτοδικεία και Εφετεία της Χώρας (Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης).

Σημειώνεται, επίσης, ότι υπάλληλος του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων του Υπουργείου Δικαιοσύνης έχει ορισθεί ως υπεύθυνος και ως σημείο επαφής για την παρακολούθηση της εφαρμογής της ως άνω Σύστασης 2022/758 της Επιτροπής και για τη συγκέντρωση και παρακολούθηση των δικαστικών στατιστικών στοιχείων, που αναφέρονται στο σημείο 31 της σύστασης αυτής (βλ. την 33302/09.05.2022 πράξη του Υπουργού Δικαιοσύνης).

Κατωτέρω παρατίθεται αναλυτικός πίνακας με στατιστικά στοιχεία που έχουν ήδη συγκεντρωθεί από το ως άνω Γραφείο Juststat και αφορούν σε αδικήματα τελούμενα διά του Τύπου, τα οποία έχουν διαβιβασθεί από τα 6 μεγαλύτερα Δικαστήρια της Χώρας (Πρωτοδικεία και Εφετεία Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης), και αφορούν στα έτη 2022 και 2023.

Από τα εν λόγω στατιστικά στοιχεία των προκύπτουν με ασφάλεια τα εξής συμπεράσματα, για τα έτη 2022-2023:

1. Είναι μικρός ο αριθμός των αγωγών που στρέφονται κατά δημοσιογράφων και ΜΜΕ.
2. Από τις αγωγές αυτές είναι ακόμη μικρότερος ο αριθμός αυτών που γίνονται δεκτές.
3. Ακόμη και στην περίπτωση των αγωγών που γίνονται δεκτές, ως βάσιμες, τα επιδικαζόμενα από τα δικαστήρια ποσά είναι στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων υποπολλαπλάσια των αιτηθέντων, με τα περισσότερα εξ αυτών να είναι μικρότερα ακόμη και από το ποσό των 5.000 ευρώ.

12. Ο όρος «Τύπος» νοείται υπό ευρεία έννοια, περιλαμβάνει δηλαδή αδικήματα κατά δημοσιογράφων και μέσω μαζικής ενημέρωσης εν γένει (εφημερίδες, περιοδικά, τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, ηλεκτρονικές ιστοσελίδες κλπ).

Συγκεκριμένα:

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ
ΤΥΠΟΥ/ΜΜΕ
ΕΤΩΝ 2022-2023**

I. Πρωτοδικείο Αθηνών

α) Αριθμός ασκηθεισών αγωγών και έκβαση αυτών, με ταξινόμηση: αποδοχή εν όλω ή εν μέρει / απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων / έκδοση μη οριστικής απόφασης.

2022

Ασκηθείσες αγωγές: 213

Αποφάσεις: 64

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 23

Απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων: 19

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 22

2023

Ασκηθείσες αγωγές: 219

Αποφάσεις: 15

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 1

Απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων: 7

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 7

β) Σε περίπτωση αποδοχής: αρχικό αίτημα αγωγής και τελικό ποσό που επιδικάσθηκε

2022

	<u>Αρχικό αίτημα</u>	<u>Επιδικασθέν</u>	
1.	30.000	12.000	
2.	300.000	15.000	
3.	29.990	3.000	
4.	300.000	20.000	
5.	50.000	3.000	(2 ενάγοντες)
	30.000	0	
6.	30.000	4.000	

7.	200.000	10.000	
8.	25.000	15.000	
9.	30.000	5.000	
10.	30.000	5.000	(3 ενάγοντες)
	30.000	5.000	
	30.000	5.000	
11.	30.000	1.000	
12.	27.000	10.000	
13.	30.000	2.000	
14.	50.000	10.000	
15.	150.000	7.000	
16.	200.000	5.000	
17.	60.000	8.000	
18.	200.000	15.000	
19.	155.00	0	
20.	200.000	10.000	
21.	260.000	20.000	
22.	30.000	1.500	
23.	100.000	8.000	(2 ενάγοντες)
	100.000	8.000	

2023

	<u>Αρχικό αίτημα</u>	<u>Επιδικασθέν</u>
1.	30.000	2.000

γ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με πόσες αγωγές εξ αυτών στρέφονται κατά δημοσιογράφων ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

2022: 35

2023: 7

δ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με ένδικα βοηθήματα που ασκήθηκαν και έκβαση αυτών.

2022: 20 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

2023: 2 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

II. Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

α) Αριθμός ασκηθεισών αγωγών και έκβαση αυτών, με ταξινόμηση: αποδοχή εν όλω ή εν μέρει / απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων / έκδοση μη οριστικής απόφασης.

2022

Ασκηθείσες αγωγές: 28

Αποφάσεις: 26

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 15

Απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων: 10

Αναμώδιο: 1

2023

Ασκηθείσες αγωγές: 18

Αποφάσεις: 26

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 11

Απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων: 11

Αναστολή έκδοσης απόφασης, αναβολή, παραπομπή, αναμώδιο: 4

β) Σε περίπτωση αποδοχής: αρχικό αίτημα αγωγής και τελικό ποσό που επιδικάστηκε

2022

	<u>Αρχικό αίτημα</u>	<u>Επιδικασθέν</u>
24.	300.000	15.000
	250.000	15.000
	150.000	8.000
25.	50.000	15.000
26.	50.000	10.000
27.	25.000	1.000
28.	200.000	20.000

29.	27.900	5.000
30.	45.000	5.000
31.	40.000	20.000
32.	20.000	3.000
33.	50.000	0
34.	20.000	2.000
	35.000	2.500
	15.000	800
35.	24.950	3.000
36.	29.956	1.500
37.	30.000	5.000
38.	30.000	10.000

2023

	<u>Αρχικό αίτημα</u>	<u>Επιδικασθέν</u>
2.	50.000	5.000
3.	45.000	4.000
4.	45.000	5.000
5.	30.000	10.000
6.	25.000	3.000
7.	50.000	10.000
8.	100.000	3.000
9.	15.000	0
10.	250.000	10.000
11.	35.000	4.000
12.	Δεν υπήρξε αξίωση χρηματικής αποζημίωσης	

γ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με πόσες αγωγές εξ αυτών στρέφονται κατά δημοσιογράφων ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

2022:9

2023:7

δ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με ένδικα βοηθήματα που ασκήθηκαν και έκβαση αυτών.

2022: 8 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

2023: 8 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

III. Πρωτοδικείο Πειραιώς

α) Αριθμός ασκηθεισών αγωγών και έκβαση αυτών, με ταξινόμηση: αποδοχή εν όλω ή εν μέρει / απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων / έκδοση μη οριστικής απόφασης.

2022

Ασκηθείσες αγωγές: 6

Αποφάσεις: 4

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 4

Απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων: 0

Αναρμόδιο: 1

2023

Ασκηθείσες αγωγές: 9

Αποφάσεις: 5

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 0

Απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων: 3

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 2

β) Σε περίπτωση αποδοχής: αρχικό αίτημα αγωγής και τελικό ποσό που επιδικάστηκε

2022

	<u>Αρχικό αίτημα</u>	<u>Επιδικασθέν</u>
1.	60.000	60.000
2.	50.000	1.000
3.	9.000	9.000
4.	100.000	5.000

γ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με πόσες αγωγές εξ αυτών στρέφονται κατά δημοσιογράφων ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

2022-2023: 4

δ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με ένδικα βοηθήματα που ασκήθηκαν και έκβαση αυτών.

2022: 3 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

2023: 1 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

IV. Εφετείο Πειραιώς

α) Αριθμός ασκηθεισών αγωγών και έκβαση αυτών, με ταξινόμηση: αποδοχή εν όλω ή εν μέρει / απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων / έκδοση μη οριστικής απόφασης.

2022-2023

Κατατεθείσες εφέσεις: 10

Αποφάσεις: 7

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 5

Απόρριψη έφεσης: 1

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 1

β) Σε περίπτωση αποδοχής: αρχικό αίτημα αγωγής και τελικό ποσό που επιδικάστηκε

2022-2023

	<u>Αρχικό αίτημα</u>	<u>Επιδικασθέν</u>
1.	100.000	3.000
2.	90.000	8.000
3.	21.000	7.000
4.	30.000	5.000

γ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με πόσες αγωγές εξ αυτών στρέφονται κατά δημοσιογράφων ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

2022-2023: 4

δ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με ένδικα βοηθήματα που ασκήθηκαν και έκβαση αυτών.

2022-2023: δεν ασκήθηκαν ένδικα μέσα

V. Εφετείο Θεσσαλονίκης

α) Αριθμός ασκηθεισών αγωγών και έκβαση αυτών, με ταξινόμηση: αποδοχή εν όλω ή εν μέρει / απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων / έκδοση μη οριστικής απόφασης.

2022

Κατατεθείσες εφέσεις: 5

Αποφάσεις: 5

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 1

Απόρριψη έφεσης: 4

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 0

2023

Κατατεθείσες εφέσεις: 2

Αποφάσεις: 2

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 0

Απόρριψη έφεσης: 2

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 0

β) Σε περίπτωση αποδοχής: αρχικό αίτημα αγωγής και τελικό ποσό που επιδικάσθηκε

-δεν υπάρχουν στοιχεία

γ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με πόσες αγωγές εξ αυτών στρέφονται κατά δημοσιογράφων ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

-δεν υπάρχουν στοιχεία

δ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με ένδικα βοηθήματα που ασκήθηκαν και έκβαση αυτών.

2022: 1 αναίρεση

VI. Εφετείο Αθηνών

α) Αριθμός ασκηθεισών αγωγών και έκβαση αυτών, με ταξινόμηση: αποδοχή εν όλω ή εν μέρει / απόρριψη ως αβάσιμων ή απαράδεκτων / έκδοση μη οριστικής απόφασης.

2022

Αποφάσεις επί εφέσεων: 56

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 7

Απόρριψη έφεσης: 27

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 2

2023

Αποφάσεις επί εφέσεων: 37

Αποδοχή εν όλω ή εν μέρει: 11

Απόρριψη έφεσης: 14

Έκδοση μη οριστικής απόφασης: 2

β) Σε περίπτωση αποδοχής: αρχικό αίτημα αγωγής και τελικό ποσό που επιδικάστηκε

2022

Επιδικασθέν

1. 5.000
2. 20.000
3. 14.000
4. 12.000
5. 12.000
6. 3.000
7. 20.000

2023

Επιδικασθέν

1. 8.000
2. 2.000
3. 8.000

4. 1.000
5. 75.000
6. 5.000
7. 5.000
8. 75.000
9. 10.000
10. 3.000
11. 3.000

γ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με πόσες αγωγές εξ αυτών στρέφονται κατά δημοσιογράφων ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

2022: 5

2023: 4

δ) Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με ένδικα βοηθήματα που ασκήθηκαν και έκβαση αυτών.

2022: 4 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

2023: 4 δεν υπάρχουν στοιχεία για την έκβαση

V. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 15 του **ν. 5085/2024** «Κύρωση της από 11.12.2023 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Έκτακτα μέτρα απαγόρευσης διάθεσης εισιτηρίων και παρουσίας θεατών σε αγώνες ποδοσφαίρου για επιτακτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας τάξης και ασφάλειας» (Α' 203) -Λήψη μέτρων για την αποτροπή και αντιμετώπιση της βίας στο πλαίσιο αθλητικών συναντήσεων και λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού» (Α' 17), αντικαταστάθηκε η **παρ. 5 του άρθρου 41 ΣΤ ν. 2725/1999 που αφορά τα Αδικήματα βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις ή αθλητικό υπόβαθρο. Συγκεκριμένα** ορίστηκε ότι: *α) Όποιος παροτρύνει, υποκινεί, ενθαρρύνει ή διευκολύνει με οποιονδήποτε τρόπο και ιδίως, δημόσια ή δια του έντυπου ή ηλεκτρονικού τύπου ή του διαδικτύου μεμονωμένα άτομα ή οργανωμένες ομάδες προσώπων για να διαπράξουν αδικήματα του παρόντος άρθρου τιμωρείται με φυλάκιση*

τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή. β) Όποιος με δημόσιες δηλώσεις, ανακοινώσεις, δημόσιες καταχωρήσεις, δημοσιεύσεις υποκινεί, παροτρύνει, ενθαρρύνει ή διευκολύνει πράξεις ή ενέργειες που μπορούν να οδηγήσουν στη διάπραξη αδικημάτων βίας ή απειλής βίας, σε βάρος των διοικητικών, δικαιοδοτικών, δικαστικών και πειθαρχικών οργάνων του επαγγελματικού αθλητισμού, των προσώπων που συγκροτούν τα όργανα διαιτησίας του επαγγελματικού αθλητισμού και γενικώς των διαιτητών, των μελών διοίκησης της οικείας αθλητικής Ομοσπονδίας, καθώς και κατά των αξιωματούχων επαγγελματικών Α.Α.Ε., **καθώς και κατά δημοσιογράφων, οι οποίοι στο πλαίσιο της ιδιότητάς τους καλύπτουν ή καθ'οιονδήποτε τρόπο συμπράττουν στην κάλυψη ή σχολιάζουν εκδηλώσεις επαγγελματικού αθλητισμού**, καθώς και συναφή προς αυτές ζητήματα, και των μελών της Δ.Ε.Α.Β. και της Επιτροπής Επαγγελματικού Αθλητισμού, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή. γ) Όταν οι πράξεις της παρούσας παραγράφου τελούνται από μέλος διοίκησης, αξιωματούχο, διευθυντή, πληρεξούσιο ή εκπρόσωπο έστω και για τη διενέργεια μεμονωμένης πράξης ή ιδιοκτήτη Α.Α.Ε., το ανώτατο όριο της χρηματικής ποινής ισούται με το δεκαπλάσιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 57 του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, Α' 95). Η επανειλημμένη τέλεση θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση. δ) Σε περίπτωση που ο υπαίτιος του αδικήματος της περ. β) ανακαλέσει τη δυσμενή δήλωση, με οποιοδήποτε πρόσφορο δημόσιο τρόπο, πριν από την πρώτη εξέτασή του ως υπόπτου ή κατηγορούμενου, το δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις, μπορεί να του επιβάλλει μόνο χρηματική ποινή. Το πρώτο εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση επανειλημμένης τέλεσης.»

Με την ως άνω διάταξη τυποποιείται ποινικά η υποκίνηση και η προτροπή σε πράξεις βίας ή απειλής βίας που στρέφεται σε βάρος των θεσμοθετημένων διοικητικών, δικαιοδοτικών, δικαστικών και πειθαρχικών οργάνων του επαγγελματικού αθλητισμού κ.λπ. **καθώς και κατά των δημοσιογράφων, οι οποίοι στο πλαίσιο της ιδιότητάς τους καλύπτουν ή καθ'οιονδήποτε τρόπο συμπράττουν στην κάλυψη ή σχολιάζουν εκδηλώσεις επαγγελματικού αθλητισμού**. Η προσθήκη συνεπώς στην εν λόγω διάταξη στοχεύει να ανακόψει τη διαιωνίζουσα τοξικότητα των δημοσίων δηλώσεων η οποία διαστρεβλώνει συνειδήσεις, εκτρέφει και υποδαυλίζει την οπαδική βία. Παράλληλα, η διάταξη αυτή δρα προστατευτικά υπέρ των δημοσιογράφων, κατά την κάλυψη ή σχολιασμό εκδηλώσεων επαγγελματικού αθλητισμού.

Έλεγχοι και ισορροπίες

- *Έχετε δώσει απάντηση και/ή προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια σε σχέση με το ψήφισμα 2513 (2023) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το Pegasus και παρόμοια προγράμματα κατασκοπείας και μυστικής κρατικής παρακολούθησης; Παρακαλείσθε να παράσχετε αντίγραφο της απάντησης που έχετε αποστείλει στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης σε σχέση με το ψήφισμα 2513 (2023) για το Pegasus και παρόμοια προγράμματα κατασκοπείας και μυστικής κρατικής παρακολούθησης.*

Στις 08.03.2023 διαβιβάστηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης προς το Συμβούλιο της Ευρώπης (Parliamentary Assembly of the Council of Europe Committee on Legal Affairs and Human Rights), η επίσημη απάντηση της Ελλάδας σε σχέση με το ως άνω ψήφισμα 2513/2023. Επισυνάπτουμε το σχετικό υπόμνημα.

**ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΚΑΙ
ΤΙΣ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.**

Α. Σχέδιο νόμου «Τροποποίηση του π.δ 18/1989 “Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας” (Α’8) - Μεταφορά διαφορών στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια- Ρυθμίσεις για την πιλοτική ή κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας».

Το σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του π.δ. 18/1989 “Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας” (Α’8) , το οποίο προτείνεται κατόπιν επεξεργασίας και έκφρασης θετικής γνώμης από τη Διοικητική Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας¹³, αποτελεί μία πολύ σημαντική προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό του Ανώτατου Δικαστηρίου. Η εν λόγω δικονομική μεταρρύθμιση λαμβάνει υπόψη τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ), ενώ προηγήθηκε και εκπόνηση σχετικής μελέτης από εμπειρογνώμονες της Παγκόσμιας Τράπεζας σχετικά με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις.

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αφορούν κυρίως στην τροποποίηση των διατάξεων του π.δ. 18/1989 (Α’8), δηλαδή κατ’ ουσίαν στην τροποποίηση της δικονομίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ειδικότερα, επιχειρείται η ενίσχυση της προδικασίας με τη θέσπιση αυστηρών δικονομικών προθεσμιών και προϋποθέσεων, η επέκταση της διαδικασίας σε συμβούλιο, η ενίσχυση του ρόλου των Εισηγητών του Δικαστηρίου, ο εξορθολογισμός της κατανομής της δικαστηριακής ύλης μεταξύ των δικαστών, ο περιορισμός των αναβολών, καθώς και η συζήτηση στο ακροατήριο των πλέον σημαντικών υποθέσεων, εφόσον είναι ώριμες και εκκαθαρισμένες.

Οι βασικότερες εκ των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι οι ακόλουθες:

¹³ Η Διοικητική Ολομέλεια του Δικαστηρίου σε περισσότερες συνεδριάσεις ανέλυσε και τοποθετήθηκε επί των προτεινόμενων ρυθμίσεων.

Ενισχύεται η προδικασία: θα δοθεί βαρύτητα στην πρωταρχική αυτή φάση της δικαστικής διαδικασίας, ώστε να αποτελέσει φίλτρο για τις υποθέσεις που δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία ή ιδιαίτερο νομικό ενδιαφέρον. Η λογική είναι να φθάνουν στο ακροατήριο όσες υποθέσεις αξίζει τον κόπο να εκδικαστούν, και πάντως όχι αιτήσεις προδήλως απαράδεκτες ή αβάσιμες ή γενικότερα υποθέσεις άνευ ουσιαστικού αντικειμένου. Ειδικότερα, η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας γίνεται πλέον «**εμπροσθοβαρής**» με τη μεταφορά όλων των απαιτούμενων δικονομικών ενεργειών και διαδικαστικών πράξεων στο στάδιο της προδικασίας, δηλαδή πριν από τη συζήτηση, ώστε, όταν η υπόθεση φθάνει στο ακροατήριο, να μπορεί να συζητηθεί χωρίς αναβολές και καθυστερήσεις, προκειμένου να εκδίδεται απόφαση το συντομότερο.

Συγκεκριμένα, η υπόθεση αμέσως μετά την κατάθεσή της θα χρεώνεται σε δικαστή, Εισηγητή ή Πάρεδρο (εισηγητής προδικασίας). Η χρέωση των υποθέσεων κατά το στάδιο αυτό θα γίνεται αυτοματοποιημένα (**βάσει αλγορίθμου**), ώστε να επιτυγχάνεται η ταχεία αλλά και η ίση χρέωση των υποθέσεων, καθώς και η απαλλαγή των Προέδρων των Τμημάτων από μεγάλο φόρτο εργασίας, οι οποίοι πλέον θα εποπτεύουν απλώς τη διαδικασία προσδιορισμού των υποθέσεων.

Ο εισηγητής προδικασίας θα παρακολουθεί από την αρχή την πορεία της υπόθεσης, θα εντοπίζει έγκαιρα τυχόν τυπικές πλημμέλειες της προδικασίας (επιδόσεις, παρεμβάσεις, νομιμοποιήσεις) και θα κατευθύνει τους διαδίκους, ώστε οι πλημμέλειες αυτές να θεραπεύονται εγκαίρως, ενώ θα φροντίζει και για την έγκαιρη συγκέντρωση όλων των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης.

Η προδικασία θα ακολουθεί πλέον **συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα**: (i) από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου εκκινεί **δύμηνη προθεσμία για την επίδοσή** του από τον αιτούντα διάδικο προς τον αντίδικο. Η μη τήρηση της προθεσμίας αυτής θα έχει ως συνέπεια την οριστική θέση του δικογράφου στο αρχείο (δηλαδή την απόρριψή του), (ii) από την επίδοση του εισαγωγικού δικογράφου εκκινεί **τρίμηνη προθεσμία για την αποστολή του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης** από τη Διοίκηση. Η μη τήρηση της προθεσμίας συνεπάγεται αυστηρές δικονομικές συνέπειες, καθώς το δικαστήριο θα μπορεί να συνάγει τεκμήριο ομολογίας υπέρ του αιτούντος

(iii) από την εκπνοή του τριμήνου που αρχίζει από την επίδοση του εισαγωγικού δικογράφου εκκινεί **προθεσμία 20 ημερών για την άσκηση προσθέτων λόγων.**

Μετά την ολοκλήρωση της προδικασίας, οι υποθέσεις εισάγονται **κατά κανόνα σε Συμβούλιο. Σημαντική καινοτομία του σχεδίου είναι η διεύρυνση των εξουσιών του δικαστικού αυτού σχηματισμού: Με τη διαδικασία σε συμβούλιο** θα μπορούν πλέον με συνοπτική, ομόφωνη απόφαση, είτε να απορρίπτονται, είτε να γίνονται δεκτά τα ένδικα βοηθήματα ή μέσα, **εφόσον η υπόθεση δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες πραγματικές ή νομικές δυσχέρειες.** Μέχρι σήμερα σε συμβούλιο εισάγονταν μόνο οι προδήλως απαράδεκτες, οι προδήλως αβάσιμες ή οι προδήλως βάσιμες αιτήσεις. Παρά το γεγονός ότι η εν συμβουλίω διαδικασία ισχύει επί σειρά ετών, εντούτοις μέχρι σήμερα δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα (με την σύντομη αυτή διαδικασία απορρίπτονται μόνο 200 με 250 υποθέσεις ετησίως).

Εξίσου σημαντικό στοιχείο της προτεινόμενης μεταρρύθμισης είναι **η αξιοποίηση των νεότερων δικαστών του Συμβουλίου της Επικρατείας, των Εισηγητών:** εφεξής οι δικαστές με βαθμό Εισηγητή, που έχουν συμπληρώσει τριετή υπηρεσία, τοποθετούνται σε ένα Τμήμα, χρεώνονται υποθέσεις αυτοδύναμα (όχι μόνο ως βοηθοί Συμβούλων, όπως γινόταν μέχρι σήμερα) και μετέχουν με αποφασιστική ψήφο στη διαδικασία σε συμβούλιο ως εισηγητές της υπόθεσης. Αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη Μελέτη που κατήρτισε η Παγκόσμια Τράπεζα, το έτος 2022 ποσοστό 76,4 % των υποθέσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας διεκπεραιώθηκε από τους Παρέδρους του Δικαστηρίου, οι οποίοι αποτελούν μόλις το 38% του συνόλου των δικαστικών λειτουργών του Δικαστηρίου.

Επομένως, **στο ακροατήριο θα εισάγονται εφεξής μόνο οι σημαντικές υποθέσεις, και πάντως όχι οι προδήλως απαράδεκτες ή αβάσιμες.** Στο ακροατήριο εισηγητής θα ορίζεται Σύμβουλος ή Πάρεδρος (όπως συμβαίνει και σήμερα). Με τη νέα δικονομία, οι υποθέσεις θα φθάνουν στο ακροατήριο με εκκαθαρισμένο το πραγματικό μέρος και τα νομικά ζητήματα που τίθενται, το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα τον δραστικό περιορισμό του αριθμού αναβολών, οι οποίες θα χορηγούνται σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις.

Παράλληλα, διατηρείται η δυνατότητα απευθείας εισαγωγής υπόθεσης στο ακροατήριο σε εξαιρετικές περιστάσεις ή σε ειδικές διαδικασίες (π.χ. διαφορές που ανακύπτουν κατά το στάδιο της ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων κατά το άρθρο 372 του ν. 4412/2016), καθώς και μετά από αίτηση του διαδίκου και σχετική απόφαση του Προέδρου του οικείου σχηματισμού. Εξάλλου, στην περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος εμμένει στην εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ακόμη και όταν η υπόθεση έχει απορριφθεί κατά τη διαδικασία σε συμβούλιο, προβλέπεται δυνατότητα συζήτησης στο ακροατήριο με καταβολή αυξημένου παραβόλου. Επομένως, δεν τίθεται ζήτημα αντίθεσης της ενισχυμένης προδικασίας με το Σύνταγμα ή την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι η ενισχυμένη προδικασία αποτελεί πρότυπο σε πλείστα όσα Δικαστήρια εκτός συνόρων, με κυριότερο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).

Τέλος, υπάρχουν και άλλες ρυθμίσεις που βαίνουν προς τον σκοπό της επιτάχυνσης και της ελάφρυνσης των ήδη επιβαρυνμένων γραμματειών του Δικαστηρίου (εφεξής όλες οι επιδόσεις θα διενεργούνται με επιμέλεια των διαδίκων), ενώ τίθεται όριο και στον αριθμό των σελίδων των δικογράφων, όπως ισχύει και στο ΔΕΕ.

Το σχέδιο νόμου αναμένεται να τεθεί προς ψήφιση μέχρι το τέλος Ιουνίου 2024 και να αρχίσει να ισχύει από το επόμενο δικαστικό έτος.

Β. Ελληνική Προεδρία του ΣτΕ στην ACA-Europe κατά το διάστημα 2025-2027

Το Συμβούλιο της Επικράτειας, μέλος της Ένωσης των Συμβουλίων της Επικράτειας και των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων της Ε.Ε. [ACA-Europe], ανέλαβε, μετά από ομόφωνη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της Ένωσης αυτής [Ιούνιος 2023], την προεδρία για τη διετία 2025-2027, γεγονός εξαιρετικά τιμητικό για τη χώρα μας.

Η ACA-Europe αριθμεί 27 μέλη, όσα και τα κράτη μέλη της Ε.Ε.· μετέχουν επίσης το ΔΕΕ, οι υποψήφιοι προς ένταξη χώρες [ως παρατηρητές] και τρία προσκεκλημένα μέλη [Νορβηγία, Ελβετία και ΗΒ]. Σκοπός της Ένωσης είναι η ανταλλαγή απόψεων και εμπειρίας μεταξύ των μελών της, δηλαδή των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων, για διάφορα

θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση και τη λειτουργία τους κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών και γνωμοδοτικών αρμοδιοτήτων τους -με έμφαση στο δίκαιο της ΕΕ.

Κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας θα πραγματοποιηθούν έξι (6) σεμινάρια, εκ των οποίων τα τρία (3) θα τα διοργανώσει το Συμβούλιο της Επικράτειας στην Ελλάδα [Αθήνα, Θεσσαλονίκη και μια τρίτη πόλη]: ένα το φθινόπωρο του 2025 [το εναρκτήριο], ένα τον Μάιο του 2026 και ένα τον Μάιο του 2027 [κατά τη λήξη της προεδρίας μας]. Όπως είθισται, τα υπόλοιπα τρία σεμινάρια θα διοργανωθούν, σε συνεργασία με τη χώρα μας, από τρία εκ των λοιπών μελών της ACA- Europe. Ενδεχομένως, θα διοργανωθεί και ένα πρόσθετο σεμινάριο. Επίσης, κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας, θα πραγματοποιηθούν στην Ελλάδα δύο (2) Γενικές Συνελεύσεις (2026 και 2027) και τρεις (3) συνεδριάσεις του ΔΣ της Ένωσης.

Η ανάληψη, για πρώτη φορά, της προεδρίας της ACA-Europe από το ελληνικό Συμβούλιο της Επικρατείας αποδεικνύει εμπράκτως την εμπιστοσύνη των ευρωπαϊκών θεσμών στο ελληνικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο και στην ελληνική Δικαιοσύνη εν γένει.

Το ελληνικό Υπουργείο Δικαιοσύνης θα αναλάβει την κάλυψη των σχετικών δαπανών, προκειμένου η Χώρα μας να μπορέσει να ανταποκριθεί πλήρως στο υψηλό επίπεδο διοργάνωσης και φιλοξενίας που αρμόζει στο κύρος του θεσμού του Συμβουλίου της Επικράτειας και της Ένωσης των Ανωτάτων Δικαστηρίων ACA Europe.

Γ. CEPEJ: Υιοθέτηση Του «Εργαλείου Μείωσης Των Εκκρεμών Υποθέσεων» (Backlog Reduction Tool)

Εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG REFORM) το αίτημα του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σημαντικής μεταρρύθμισης στον τομέα της Δικαιοσύνης, μέσω του χρηματοδοτικού εργαλείου Τεχνικής Υποστήριξης Μεταρρυθμίσεων (TSI). Στο συγκεκριμένο έργο θα συμβάλει η αρμόδια επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEPEJ), μέσω των καινοτόμων μεθόδων που αυτή έχει εισαγάγει πανευρωπαϊκά και στοχεύουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και λειτουργίας της Δικαιοσύνης.

Αναλυτικότερα, προβλέπεται η πιλοτική εφαρμογή του «Εργαλείου Μείωσης των Εκκρεμών Υποθέσεων» (Backlog Reduction Tool) στα Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης, με σκοπό τη μείωση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων. Κατά αυτόν τον τρόπο, επιχειρείται

η αντιμετώπιση των συσσωρευμένων εκκρεμοτήτων, ένα ακανθώδες ζήτημα που αντιμετωπίζουν πολλά ευρωπαϊκά κράτη και θίγει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρόνου, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ.

Η υποστήριξη θα λάβει τη μορφή γενικών κατευθύνσεων, στρατηγικών, νομικών συμβουλών, μελετών, επιμόρφωσης, καθώς και επιτόπιων επισκέψεων εμπειρογνομόνων, για την επίλυση των προβλημάτων και την πρόληψη των καθυστερήσεων στην απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα. Στην υλοποίηση του έργου, από κοινού με τα στελέχη του Υπουργείου και τους ειδικούς τεχνικούς συμβούλους, θα συμβάλουν ενεργά Δικαστές και Δικαστικοί Υπάλληλοι που υπηρετούν στα Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

Η υλοποίησή του έργου αναμένεται να ξεκινήσει στα μέσα του 2024 και θα διαρκέσει 24 μήνες.

Δ. Πληροφοριακό Σύστημα Ιατροδικαστικών Υπηρεσιών (ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Πειραιά)
(απόφαση 9322 ΕΞ 19/01/2024, ΑΔΑ 93ΧΕΗ-ΥΝ2)

Το έργο αυτό, το οποίο αποβλέπει στην ανάπτυξη και πιλοτική λειτουργία μιας ολοκληρωμένης υπηρεσίας ηλεκτρονικής υποστήριξης, παρακολούθησης και διαχείρισης των διαδικασιών που ακολουθούνται από τις ιατροδικαστικές υπηρεσίες του Κράτους, θα υλοποιηθεί από το Εργαστήριο Υπολογιστικής Βιοϊατρικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΠΑΠΕΙ), το οποίο είναι το μοναδικό στην Ελλάδα που ασχολείται συνδυαστικά με την βιοϊατρική μηχανική και τεχνολογία, την επεξεργασία και ανάλυση ιατρικών δεδομένων, την ανάλυση ιατρικών εικόνων από ιστολογικές εξετάσεις, την ερμηνευσιμότητα - εξηγησιμότητα των αλγορίθμων μηχανικής μάθησης στον τομέα της υγείας, τη μεταφορά και αποθήκευση ιατρικών δεδομένων στο διαδίκτυο αντικειμένων, τη δημιουργία περιβαλλόντων για την ανεξάρτητη διαβίωση και τη βιοπληροφορική. Οι δράσεις του εργαστηρίου περιλαμβάνουν την υλοποίηση πληροφοριακών συστημάτων που συνδυάζουν τα παραπάνω καθώς και ερευνά τεχνολογίες υπολογιστικής όρασης (Computer Vision - CV) και προηγμένης εμπειρίας χρήστη (User Experience - UX) για την απομακρυσμένη υποστήριξη επαγγελματιών υγείας και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και υποστήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσης τους. Το εργαστήριο διαθέτει σε λειτουργία σχετικές πλατφόρμες και δεδομένα για τις παραπάνω λειτουργίες.

Το έργο που πρόκειται να παραχθεί θα αποτελεί ένα πρωτότυπο ερευνητικό έργο και όχι μια απλή εφαρμογή κεκτημένης γνώσης που έχει ήδη αναπτυχθεί. Αυτό το καινοτόμο σύστημα

έρευνας θα επικεντρώνεται σε πολλούς κρίσιμους ερευνητικούς πυλώνες που θα συνεργάζονται συνδυαστικά για την επίτευξη των ερευνητικών στόχων. Αυτοί οι πυλώνες περιλαμβάνουν: προηγμένες τεχνολογίες αιχμής επικοινωνίας ανθρώπου μηχανής, προηγμένες τεχνολογίες αναγνώρισης φωνής, υπολογιστική όραση, ανάλυση ιατρικών εικόνων, μηχανική μάθηση και εξόρυξη γνώσης, αυτόματη εξαγωγή χαρακτηριστικών από εικόνες, αντιστοίχιση χαρακτηριστικών με δεδομένα και διαδίκτυο των πραγμάτων. Ειδικότερα η χρήση αλγορίθμων μηχανικής μάθησης για την ανάλυση και την εξαγωγή γνώσης από δεδομένα είναι κεντρική σε αυτό το έργο. Όλα τα παραπάνω θα συμπεριληφθούν σε ένα πλήρες πληροφοριακό σύστημα το οποίο θα διαχειρίζεται τα δεδομένα και τους αλγορίθμους, παράγοντας πρακτικό έργο και έχοντας σημαντικό ερευνητικό αντίκτυπο στον κλάδο της ψηφιακής υγείας.

Η εφαρμογή του πρωτότυπου αυτού συστήματος θα συντελέσει τόσο στην επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης όσο και στον αποτελεσματικότερο έλεγχο των εξόδων των υπηρεσιών. Το γεγονός αυτό μακροπρόθεσμα θα συμβάλει στην εξοικονόμηση δαπανών στον κρατικό προϋπολογισμό. Περαιτέρω, η πλήρης λειτουργία του ανωτέρω πληροφοριακού συστήματος θα αναβαθμίσει τη λειτουργία της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, γεγονός που θα επιφέρει θετικό κοινωνικό αποτύπωμα στους πολίτες. Ταυτόχρονα, η ερευνητική συμβολή του έργου θα έχει μεγάλο αντίκτυπο στον τομέα της αναγνώρισης προτύπων και της ανάλυσης ιατρικών δεδομένων καθώς θα δοθεί η δυνατότητα να εφαρμοστούν προηγμένες τεχνολογίες και αλγόριθμοι μηχανικής μάθησης, υπολογιστικής όρασης και επικοινωνίας ανθρώπου-μηχανής.

Ε. Προώθηση της διαφάνειας των δικαστικών αποφάσεων και ενίσχυση της εθνικής εφαρμογής της ΕΣΔΑ (TJENI Project).

1. Ψηφιοποίηση της διαδικασίας των μικροδιαφορών μέσω του προγράμματος TJENI:

Πραγματοποιήθηκε ήδη συνάντηση εργασίας για την ψηφιοποίηση της διαδικασίας των μικροδιαφορών μέσω του προγράμματος «Foster Transparency of Judicial Decisions and Enhancing the National Implementation of the ECHR (TJENI)», στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, με πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ειδικοί από έξι χώρες (Πορτογαλία, Πολωνία, Ρουμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστρία και Κύπρο) μετέφεραν την εμπειρία τους και τα αποτελέσματα της εφαρμογής των υφιστάμενων εθνικών μηχανισμών μικροδιαφορών. Κατά τις εργασίες παρουσιάστηκαν τεχνικές λύσεις για την υποστήριξη της

αποτελεσματικότητας των εν λόγω διαδικασιών, εφαρμοζόμενες πρακτικές για αμφισβητούμενες και μη αμφισβητούμενες μικροδιαφορές, καθώς και απόψεις για τις κοινές ευρωπαϊκές διαδικασίες μικροδιαφορών. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης είναι αρωγός σε κάθε προσπάθεια που συμβάλλει στην επιτάχυνση και τη βελτίωση της ποιότητας στην απονομή της Δικαιοσύνης.

2. Συμμετογή στο πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Γαλλίας.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκπροσωπήθηκε στο διεθνές συνέδριο που διοργανώθηκε στο Παρίσι (4-5 Απριλίου 2024) από το Συμβούλιο της Ευρώπης σε συνεργασία με το γαλλικό Υπουργείο Δικαιοσύνης, στο πλαίσιο του προγράμματος για την «Ενίσχυση της Διαφάνειας των δικαστικών αποφάσεων και για την Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (TJENI)». Στο συνέδριο έλαβαν μέρος εκπρόσωποι του Συμβουλίου της Ευρώπης και των χωρών της Γαλλίας, της Λιθουανίας, του Λουξεμβούργου, της Πολωνίας, της Ρουμανίας και της Σλοβενίας, ενώ εκπροσωπήθηκε και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Στόχος του προγράμματος ήταν η παρουσίαση της στρατηγικής που ακολουθεί το γαλλικό δικαστικό σύστημα στον τομέα της ψηφιοποίησης μέσω σύγχρονων εργαλείων, με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας και της προσβασιμότητας στη δικαιοσύνη, καθώς και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ψηφιακή δικαιοσύνη. Κατά τη διάρκεια των εργασιών, που έλαβαν χώρα υπό το συντονισμό της Υπηρεσίας Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Γαλλικού Υπουργείου, παρουσιάστηκαν σύγχρονες εξελίξεις, αλλά και προβληματισμοί στον τομέα της ψηφιοποίησης από διάφορους φορείς του γαλλικού Υπουργείου Δικαιοσύνης (Διεύθυνση Σωφρονιστικού Συστήματος, Διεύθυνση Δικαστικών Υπηρεσιών, Διεύθυνση Ποινικών Υποθέσεων, Εκσυγχρονισμού και Ειδικών Θεμάτων), καθώς και από τη Διυπουργική Αρχή Ψηφιακής Πολιτικής (“DINUM”), την Εθνική Επιτροπή Πληροφορικής και Ελευθεριών (“CNIL”) και την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών (“ENM”). Οι εργασίες του διήμερου συνεδρίου ολοκληρώθηκαν με επίσκεψη στο Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο (“Cour de Cassation”), όπου οι Γάλλοι Ανώτατοι Δικαστές παρουσίασαν καινοτόμες πρωτοβουλίες στον τομέα της ψηφιοποίησης στο Δικαστήριό τους, καθώς και στην γαλλική πολιτική και ποινική δικαιοσύνη εν γένει. Παράλληλα, τα μέλη των εθνικών αποστολών είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τις

σύγχρονες εξελίξεις που συντελούνται στο τομέα της ψηφιοποίησης στις χώρες τους και να ανταλλάζουν απόψεις και τεχνογνωσία.

3. Στις 10.04.2024 πραγματοποιήθηκε Ημερίδα με θέμα «Διαχείριση των αλλαγών κατά τον ψηφιακό Μετασχηματισμό της Δικαιοσύνης», η οποία συνδιοργανώθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ελλάδος και το Συμβούλιο της Ευρώπης στο πλαίσιο του έργου «Προώθηση της διαφάνειας των δικαστικών αποφάσεων και ενίσχυση της εθνικής εφαρμογής της ΕΣΔΑ» (TJENI Project). Το έργο αυτό αφορά στη λειτουργία των δικαστικών αρχών, στην προώθηση και στην ενίσχυση της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων, στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της ενσωμάτωσης εξειδικευμένων εργαλείων και λύσεων.